Konkurrencen om musik-docenturet i 1924

– en doku-soap med særligt henblik på Knud Jeppesen

af Thomas Holme Hansen

Indledning

Nærværende artikel vil i detaljer redegøre for baggrunden for og selve forløbet af den såkaldte musikkonkurrence, som fandt sted på Københavns Universitet i februar 1924.[1] Selvom beretningen således er forlagt til hovedstaden og indbefatter flere hovedpersoner, er dens udgangspunkt af århusiansk karakter og samtidig centreret omkring en enkelt person. Beretningen starter nemlig med Knud Jeppesen – og slutter også med ham.

Knud Jeppesens Samling på Statsbiblioteket omfatter foruden mikrofilm og fotografier 35 kapsler med Jeppesens musikvidenskabelige manuskripter, noter, m.m.[2] Hertil kommer nogle mindre kasser med forskelligt ikke-katalogiseret materiale, bl.a. et antal noteshæfter og lommebøger, samt nogle mapper og konvolutter med meget varierende indhold.[3] I denne uregistrerede del af samlingen

---

1 Anvendte forkortelser: Aarbog: *Aarbog for Københavns Universitet, Kommunitetet og Den polytekniske Læreanstalt*, 1915-20, [...], 1925-26, udg. af H. Munch-Petersen. København 1922-1926. — KB: Det Kongelige Bibliotek. — Musik: *Musik. Tidsskrift for Tonekunst*, 1.-9. årgang, 1917-1925. — RA, KUA: Rigsarkivet, Københavns Universitets Arkiv. — SB, KJS: Statsbiblioteket, Musiksamlingen, Knud Jeppesens Samling.

2 Jf. Peter Woetmann Christoffersen: "Knud Jeppesen's Collection in the State and University Library (Århus, Denmark). A Preliminary Catalogue", *Dansk Årbog for Musikforskning*, VII, 1973-76, s. 21-49.

3 I det følgende benævnt SB, KJS, ukatalog. papirer. Christoffersen (*op.cit.*, s. 22) omtaler denne ikke-katalogiserede del af samlingen som "some card indexes, notebooks and various other material of secondary interest". Nærværende forfatter har udarbejdet en foreløbig registrant over dette materiale, som i hvert fald i et vist omfang bør ordnes og indlemmes i den registrerede del af samlingen.

finder man to kilder, som begge relaterer sig til begivenhederne i begyndelsen af 1924, men på hver sin meget forskellige måde.

Den ene kilde, eller nærmere samling af kilder, er en konvolut, hvorpå Jeppesen har skrevet *Papirer bl.a. om "Konkurrencen"* og som indeholder knap 100 avisudklip samt ca. 40 breve og brevkort, det meste relaterende sig til konkurrencen og dateret i begyndelsen af 1924. En nærmere gennemgang af dette materiale afslører dels, at begivenheden var genstand for en omfattende dag-til-dag dækning i dagspressen samt at Jeppesen (som selv har forsynet de fleste udklip med dato) var omhyggelig med at samle udklippene og tillige har fundet det relevant at bevare dem, dels at materialet – på trods af dets store omfang – ikke kan siges at udgøre en komplet dokumentation af hændelsesforløbet. For det første er næsten intet af Jeppesens egen korrespondance i forbindelse med konkurrencen indeholdt i materialet, og for det andet kan det konstateres, at der faktisk har været endnu flere udklip at hente i dagspressen end den her samlede mængde.

Den anden kilde er et brev, som den 74-årige Jeppesen skriver i januar 1967 og som uden omsvøb afdækker, hvor afgørende det negative udfald af konkurrencen blev for resten af hans liv.

> [...] Den akademiske Løbebane er i Betragtning af dens indskrænkede Muligheder vel særligt lunefuld. Det har jeg selv maattet sande, ikke mindst da jeg i 1924 blev forbigaaet som Professor ved Københavns Universitet og først 22 Aar senere i Aarhus fandt en Stilling som svarede til det jeg i min Ungdom havde anlagt min Fremtid paa. Men dengang svor jeg en dyr Ed paa at jeg nu skulde arbejde dobbelt saa haardt og har ikke fortrudt min Beslutning, for Arbejde er den bedste Kur mod Modgang, det har hjulpet mig som det har hjulpet saa mange andre nogenlunde helskindet gennem dette vanskelige Liv.
>
> Iøvrigt har Livet lært mig, at egentlig Retfærdighed er et fjernt Ideal, som vi vel personligt efter al vor Evne maa føle os forpligtet overfor, men sjældent selv kommer til at nyde godt af. [...][4]

Jeppesen kunne på dette tidspunkt se tilbage på en musikvidenskabelig karriere, som var uden sidestykke i Danmark og som over en periode på flere årtier havde placeret ham blandt verdens mest respekterede og anerkendte forskere. Alligevel skinner det klart igennem, at han bestemt ikke havde glemt den mere end 40 år gamle sag – og vel stadigvæk bar rundt på en vis bitterhed.

---

4 Gennemslagskopi af et brev fra Knud Jeppesen til Birgit Heimann, 15.1.1967; SB, KJS, ukatalog. papirer. Den konkrete anledning til brevet er af privat karakter og uden relevans for nærværende fremstilling. Jeg har tilladt mig at rette et par åbenlyse skrivefejl.

Lidt om sagen og dens akter

I dagene fra den 14. til den 21. februar 1924 konkurrerede Erik Abrahamsen (1893-1949), Knud Jeppesen (1892-1974) og Torben Krogh (1895-1970) om stillingen som docent i musikvidenskab ved Københavns Universitet. Konkurrencen var den første af sin art i Norden,[5] og den bestod af en række offentlige forelæsninger, som vurderedes af en dommerkomité på otte personer. Begivenheden var genstand for stor offentlig interesse og samlede i nogle dage stort set alt, hvad der inden for det københavnske – og dermed danske – 'akademiske' musikliv kunne krybe og gå af komponister, skribenter og "musikalske Kontorchefer".[6] Hertil kom en omfattende dækning i dagspressen.

Portrætfotos fra præsentationen af Erik Abrahamsen, Knud Jeppesen og Torben Krogh i *Vore Herrer*, 9/3, 31.1.1924.

Vinder af konkurrencen blev Erik Abrahamsen, som herefter bestred, hvad der i en lang årrække var den eneste musikvidenskabelige lærestol i Danmark.[7] At udfaldet af konkurrencen derfor blev af allerstørste vigtighed for de følgende mange års kandidatproduktion samt for udviklingen af det formaliserede, musikvidenskabelige studium i Danmark turde være indlysende.

---

5 *Aarbog*, 1923-24, s. 29.

6 *Politiken*, 15.2.1924 (Professeur). Hvad angår citater fra indlæg i dagspressen anføres en eventuel forfattersignatur i parentes efter den pågældende dato, og et eventuelt bud på forfatterens identitet i kantet parentes. I mange tilfælde har det dog ikke været muligt at identificere skribenten, ligesom mange af artiklerne er usignerede.

7 I 1926 omdannedes docenturet til et ordinært professorat, som i 1945 blev suppleret med endnu et professorat i musikvidenskab.

> [...] en saadan Konkurrence, der dog har Betydning ikke blot for Konkurrenterne selv, men tillige for en vis, og ikke uvæsentlig, Side af vort Aandslivs Udvikling i en Aarrække.[8]

De hidtil mest udførlige, samlede redegørelser for hele sagsforløbet findes i Københavns Universitets årbog og i tidsskriftet *Musik*.[9] Med aktstykkerne fra Knud Jeppesens Samling – både avisudklippene og de personlige breve – får man imidlertid mulighed for at rekonstruere store dele af hændelsesforløbet på en langt mere detaljeret og i mange henseender mere nuanceret måde, end det ses beskrevet i de to publicerede fremstillinger. Kildematerialet giver på den ene side et meget præcist indtryk af offentlighedens interesse for og engagement i en sådan ansættelsessag for 75 år siden, og på den anden side får man med de personlige vidnesbyrd et indblik i, hvorledes en række af dansk musiklivs mest fremtrædende personligheder – herunder bl.a. Carl Nielsen og Thomas Laub – agerede, både fremme på 'scenen' og i kulissen.

Den følgende redegørelse for sagens forløb støtter sig overvejende på kildematerialet fra Knud Jeppesens Samling samt almindeligt tilgængelige, trykte kilder. Dette materiale er desuden forsøgt kompletteret med de til Abrahamsen, Jeppesen og Krogh relaterede breve og manuskripter, som findes i Håndskriftafdelingen på Det Kongelige Bibliotek,[10] samt de til sagen knyttede aktstykker på Rigsarkivet.[11] Det omfattende avisudklip-materiale i Knud Jeppesens Samling er derimod kun i begrænset omfang blevet suppleret.[12]

---

8 *Jyllandsposten*, 27.2.1924 (Gustav Hetsch). Om professorernes meget store indflydelse på både undervisning, forskning og ansættelser til langt op i det 20. århundrede, se fx Niels Thomsen: "Københavns Universitet 1936-1966"; Københavns Universitet 1479-1979. Udg. af Københavns Universitet ved 500 års jubilæet. Bind III: *Almindelig historie 1936-1979. Studenterne 1760-1967* (red. S. Ellehøj og L. Grane). København 1986, s. 115.

9 *Aarbog*, 1923-24, s. 25-29; *Musik*, 8/1, 1924, s. 8-9 og 8/4, 1924, s. 48-51. *Musik* redigeredes i samfulde ni udgivelsesår af Godtfred Skjerne, og når der her og i det følgende uden nærmere forfatterangivelse henvises til tidsskriftet, er det til rubrikkerne "Akademiske Meddelelser" eller – i et par tilfælde – "Dur og Mol", som formodentlig begge blev forfattet af Skjerne.

10 Arkivalierne er registreret i hhv. Håndskriftafdelingens Brevbase (*http://www.kb.dk/kb/deptnbo/ha/online-databaser/bbase/index.htm*) og Håndskriftafdelingen, Erhvervelser 1924-1987 (*http://www.kb.dk/kb/dept/nbo/ha/online-databaser/guide*).

11 RA, KUA, journal-nr. 140/1915, 213/1923, 164/24 og 344/25. Som følge af fejlplacering af journal-nr. 351/1921 og 193/25 er indholdet af disse ikke blevet undersøgt.

12 En systematisk gennemgang af dagbladene for perioden januar-februar 1924 – samt ideelt set for hele perioden fra Hammerichs afgang i januar 1922 til konkurrencens efterdønninger lagde sig hen på foråret i 1924 – ville sandsynligvis kunne tilføje fremstillingen nok en række detaljer, men næppe væsentlige oplysninger.

At nærværende arbejde overvejende er koncentreret om Knud Jeppesen, skyldes altså dels, at det kunne være interessant at få klarlagt, hvorfor Jeppesen – som efter manges mening var favorit til stillingen og som i det lange løb viste sig som den klart største forskerpersonlighed af de tre involverede – tabte slaget, dels at det supplerende kildemateriale hovedsagelig vedrører ham.

Som det vil fremgå af de mange kortere eller længere citater, har jeg i udstrakt grad valgt at lade kilderne selv komme til orde, hvilket måske stedvis giver fremstillingen karakter af en lidt overdrevet dokumentarisk reportage. Hensigten hermed er imidlertid at supplere de allerede eksisterende redegørelser for sagen samt at give læseren lejlighed til at fornemme tidens sprog og fremstillingsformer. Da ingen af de citerede personlige breve så vidt vides har været offentliggjort før (dog med en enkelt undtagelse), har det desuden i en række tilfælde syntes relevant at gengive kildernes fulde ordlyd.[13] Formålet har under alle omstændigheder været at fremlægge et bredt, men dog nøje sorteret udvalg af de eksisterende dokumenter for dermed at komme så tæt som muligt på "den autentiske Fremstilling af det ved Musikkonkurrencen passerede og dettes Virkninger udadtil".[14]

Angul Hammerichs docentur

Startskuddet til musikfagets nyere historie ved universitetet gik i oktober 1892, hvor Angul Hammerich (1848-1931) forsvarede den første danske doktordisputats i musikvidenskab, *Musiken ved Christian den Fjerdes Hof*.[15] Indehavere af akademiske grader, herunder doktorgraden, som for Det filosofiske Fakultets vedkom-

13 Carl Nielsens brev af 4.9.1921 til Frants Buhl har – som det fremgår af note 67 – tidligere været offentliggjort. Eftersom langt de fleste kilder kun citeres i uddrag, anføres det specifikt, hvis kilden citeres i sin helhed. Af samme årsag er en kantet parentes, "[...]" (som indikerer et klip i kildeteksten), kun i visse tilfælde – men altså ikke konsekvent – placeret før og/eller efter et uddrag fra en kildetekst. Helt åbenlyse skrivefejl er stiltiende rettet, mens alle andre korrekturer af kilderne er anført i kantet parentes samt evt. forklaret i noteapparatet, hvilket også gælder tvivl vedrørende læsningen eller dateringen af kilderne.

14 Citatet stammer fra *Musiks* marts-nummer (8/3, 1924, s. 41), hvor det meddeles, at redegørelsen på grund af pladsmangel må udgå til næste nummer.

15 Nils Schiørring: "Musik"; Københavns Universitet 1479-1979. Udg. af Københavns Universitet ved 500 års jubilæet. Bind XI: *Det filosofiske Fakultet 4. del* (red. P.J. Jensen). København 1979, s. 372.

mende først indførtes 1824,[16] opnåede – foruden æren – retten til at forelæse ved universitetet, den såkaldte *jus docendi*, og de personer, som uden nogen fast tilknytning til universitetet gjorde brug af denne ret, betegnedes *privatdocenter*.[17] I en tid, hvor kun ganske få kunne gøre sig håb om en universitetskarriere, repræsenterede en sådan privat, ulønnet virksomhed en – omend spinkel, så dog reel – mulighed for at få 'foden indenfor', også i økonomisk henseende. I Folketinget opererede man således med særlige bevillinger, nærmere betegnet "statens støtte til privat videnskabelig virksomhed", som efter ansøgning kunne tildeles privatdocenter, som havde opnået en vis fagkollegial anerkendelse.[18]

Ved at se på lærerstabens omfang kan man få et indtryk af størrelsen af det nåleøje, som potentielle kandidater til lærerposter skulle passere. Fra 1850 og et par årtier frem lå antallet af *normerede* embeder på hele universitetet fast på 44 (39 professorer,[19] 2 lektorer, 3 faste docenter), hvoraf Det filosofiske Fakultet tegnede sig for omkring en tredjedel. Herefter sås en svag forøgelse, således at antallet umiddelbart før århundredeskiftet var 56, mens normeringen i 1919 talte 83 lærestole (heraf 73 professorater), fortsat med omkring en tredjedel af lærerne beskæftiget inden for de humanistiske discipliner.[20]

---

16 Ved Det filosofiske Fakultet eksisterede – som følge af, at det var det laveste i rang – indtil 1824 kun *magistergraden* som den eneste egentlige akademiske grad, mens de tre øvrige fakulteter (teologi, jura og medicin) foruden doktorgraden kunne tildele den lavere *licentiatgrad*. Først fra 1916 anerkendtes kun én grad i samtlige fakulteter, nemlig doktorgraden; Thomas Holme Hansen: "Danske doktordisputatser i musikvidenskab – en fortegnelse og et tillæg i anledning af 100-året for Angul Hammerichs disputats"; *Cæcilia. Årbog*, 1992-93, s. 236, 259.

17 Jette Kjærulff Hellesen og Ole Tuxen: "Københavns Universitet 1788-1848"; Københavns Universitet 1479-1979. Udg. af Københavns Universitet ved 500 års jubilæet. Bind II: *Almindelig historie 1788-1936* (red. L. Grane og K. Hørby). København 1993, s. 93. Docentbetegnelsen havde være anvendt tidligere, men blev som stillingstype første gang normeret med normalreglementet af 1844.

18 Niels Petersen: "Københavns Universitet 1848-1902"; *ibid.*, s. 440.

19 Mindre end halvdelen af professoraterne var egentlige *ordinarii*-stillinger, som gav sæde i konsistorium – og hermed periodevis hvervet som dekan – samt særlige materielle og rangsmæssige fordele, mens resten var ekstraordinære; Petersen: *Op.cit.*, s. 278-79; jf. endv. Ejvind Slottved: *Lærestole og Lærere ved Københavns Universitet 1537-1977*. København 1978, s. 16-18.

20 Slottved: *Op.cit.*, s. 42; Petersen: *Op.cit.*, 278-79, 333, 420-21, 438-39; jf. endv. Hellesen og Tuxen: *Op.cit.*, s. 94-95. At det kan være vanskeligt at få overblik over den *samlede* lærergruppes sammensætning, fremgår tydeligt af de mange uoverensstemmende optællinger på de forskellige stillingskategorier, som findes i de moderne redegørelser for universitetshistorien. Tabellen over "universitetets heltidsansatte lærere 1901-36", som meddeles af

Ud over det normerede antal lærere gav normalreglementet af 1844 inden for en årlig beløbsramme mulighed for ansættelse i såkaldte *midlertidige* docenturer, og pr. 1. april 1896 overgik Hammerich – efter i et år, fra forårssemestret 1895, at have virket som privatdocent med én ugentlig forelæsning a én time – til gruppen af midlertidige docenter (med et årligt honorar på 1000 kr.).[21]

> Universitetet ønskede at komme bort fra betegnelsen "docent". Det lykkedes dog ikke at udrydde titlen. Den blev den almindelige betegnelse for ikke-fastansatte lærere ved universitetet. Selvom de kaldtes midlertidige, var stillingerne i praksis faste nok. Var man først kommet på finansloven, kunne man godt regne med at blive der. I virkeligheden var det en slags lavprisprofessorater. Mindre sikker var udsigten til at blive fast ansat med pensionsret.[22]

Hammerich fungerede derefter i en lang årrække som en i princippet løsere – men altså i praksis ret fast – ansat lærer. Først med den ny lønningslov for tjenestemænd af 1916 blev hans stilling gjort permanent – "omend personligt tillagt" – og tilmed pensionsberettiget.[23]

Hans Kryger Larsen ("Københavns Universitet 1902-1936"; Københavns Universitet 1479-1979. Udg. af Københavns Universitet ved 500 års jubilæet. Bind II: *Almindelig historie 1788-1936* (red. L. Grane og K. Hørby). København 1993, s. 508-9), stemmer således på en række punkter ikke overens med oplysningerne hos Slottved og hos Petersen. Op mod midten af det 20. århundrede forsvandt gruppen af normerede docenter gradvist, idet disse stillinger omdannedes til professorater, og med stillingsstrukturcirkulæret i 1972 forsvandt stillingskategorien; Slottved: *Op.cit.*, s. 21. For nærmere oplysninger om stillingsstrukturens udvikling og forandring frem til midten af 1960'erne henvises i øvrigt til Thomsen: *Op.cit.*, s. 98-122.

21 Hellesen og Tuxen: *Op.cit.*, s. 92-95; Schiørring: *Op.cit.*, 376-77.

22 Petersen: *Op.cit.*, s. 439-40. Ifølge Slottved (*op.cit.*, s. 21) "var de ikke-normerede docenter før 1916 [lønmæssigt] noget uklart placeret, idet der [...] kun var angivet en samlet beløbsramme til hele gruppens aflønning. [...] Gruppen optræder i perioden 1844-1916 under forskellige betegnelser, der tales om ekstraordinære, honorarlønnede og midlertidige docenter, uden at der kan ses nogen skarp sondring mellem disse benævnelser. Man må derfor antage, at de mere eller mindre er blevet brugt i flæng, blot med det formål at betegne medlemmer af den ikke-normerede og ikke-professorale lærergruppe".

23 Schiørring: *Op.cit.*, s. 382; Larsen: *Op.cit.*, s. 518-19. Den kongelige udnævnelse til "Docent i Musikens Historie" af 6. juli 1916 skete "med Lønningsanciennitet fra 1. April 1896"; *Aaarbog*, 1915-20, IV. Del, s. 35-36. I december 1918 fik Det filosofiske Fakultet af kongen tillige bemyndigelse til en decideret optagelse i fakultetet "af de seks paa det paagældende Tidspunkt under Fakultetet virkende Docenter", heriblandt Hammerich, men dog – som det understregedes – "uden at Fakultetet dog derved vilde have opstillet noget for eventuelle fremtidige Afgørelser bindende Princip"; *ibid.*, s. 276-77.

Ud med musikken?

Det lå dog stadig i denne stillingskategoris natur, at docenturet kun eksisterede, så længe Hammerich selv bestred det. At han selv var usikker med hensyn til stillingens fortsatte eksistensmuligheder, giver han udtryk for allerede i 1918, hvor han i et brev til Knud Jeppesen skriver:

> Om et Aar eller to er jeg sikkert ude af Sagaen ved Universitetet. Og hvad der saa skal blive af Doktorhattene in musica maa Herren vide selv – jeg ved det ikke. [...] ovenstaaende [maa] naturligvis af praktiske, men ikke videnskabelige, Grunde have en vis Betydning for Dem.[24]

Eftersom Hammerich først gik på pension med udgangen af januar 1922, kunne ordlyden tyde på, at han i sidste instans blev i stillingen længere, end han havde regnet med. Desuden har han tilsyneladende allerede på dette tidspunkt – få måneder efter Jeppesen havde afsluttet sin magisterkonferens[25] – set en potentiel ansøger til stillingen i Jeppesen.

Forud for Hammerichs bebudede afsked var man også optaget af og bekymret for musikkens stilling ved universitetet. I *Musik* kunne man således i december 1921 læse, at:

> Da Stil[l]ingen ikke er normeret, har det i vide Musikkredse vakt nogen Uro, at det filosofiske Fakultet endnu til Dato ikke har givet noget Livstegn fra sig angaaende Musikhistoriens Fremtid ved Universitetet. Der har endog verseret Rygter om Docenturets Nedlæggelse, [...].[26]

At der var hold i rygterne, hersker der ingen tvivl om. Til brug ved udarbejdelsen af førnævnte lønningslov anmodede Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i april 1915 konsistorium om "at tilvejebringe [...] Erklæringer fra samtlige Fakulteter angaande det Antal Professorer og Docenter, som foreslaas normeret for hver enkelt Fakultets vedkommende, saaledes at denne Normeringsplan gøres gældende for et Tidsrum af 5 Aar".[27] I en derpå følgende

---

24 Brev fra Angul Hammerich til Knud Jeppesen, 22.9.1918; SB, KJS, ukatalog. papirer. "Doktorhattene" er sikkert en skrivefejl, idet der jo kun var én lærestol.

25 Seks-ugers-opgaven udarbejdede Jeppesen i marts og april 1918, hvorefter fulgte de øvrige opgaver og prøver, som afsluttedes 25. maj.

26 *Musik*, 5/12, 1921, s. 179.

27 *Aarbog*, 1915-20, IV. Del, s. 32-33.

skrivelse fra Det filosofiske Fakultet til konsistorium opridses situationen helt klart: Foruden 25 professorater har fakultetet på dette tidspunkt 8 docenturer, hvoraf 4 foreslås opnormeret til professorater, mens 4 – heriblandt docenturet i musikhistorie – "vil [...] kunne bortfalde ved indtrædende Vakance". Blandt de sidstnævnte anses kun ét for så vigtigt, at der skal søges en erstatning for den afgående docent, og det er *ikke* i faget musikhistorie – men i assyriologi.[28] Hammerich var på dette tidspunkt 66 år gammel, og man regnede altså med, at musikfaget ville bortfalde samtidig med, at Hammerich gik på pension.

Det kunne derfor synes nærmest selvmodsigende, at Det filosofiske Fakultet nogle få måneder før den til normeringsplanen udarbejdede erklæring havde vedtaget indførelsen af magisterkonferens i musikhistorie (marts 1915), hvilket normalt repræsenterer en styrkelse og konsolidering af et ungt universitetsfag. Formuleringen af reglerne herfor afsluttes imidlertid med følgende passus, som utvetydigt supplerer erklæringens indikation af, at musik som fag på dette tidspunkt langt fra havde grundfæstet sig på linie med andre universitetsfag:

> At Musikhistorien doceres som selvstændigt Fag ved Universitetet til den Tid, da en Kandidat ønsker at underkaste sig en Magister-Konferens i dette Fag, er en Forudsætning for, at Konferensen overhovedet kan finde sted.[29]

Der var på dette tidspunkt ingen fast pensionsalder for universitetslærere, og eftersom man ikke blev afskediget på grund af alder, var det navnlig i 1800-tallet normalt, at lærerne forblev i embede, indtil de døde.[30] Med den nye tjenestemandslov i 1921 indførtes

---

28 Skrivelse fra Det filosofiske Fakultet til konsistorium, 14.6.1915; RA, KUA, journal-nr. 140/1915. Netop i forbindelse med redegørelsen for docenturerne har der i universitetets årbog indsneget sig en meningsforstyrrende trykfejl. Det fremgår af de håndskrevne journalsager, at den korrekte formulering af første helsætning i *Aarbog*, 1915-20, IV. Del, s. 34, skal være følgende: "Derimod formenes 4 af de nuværende Docenturer, nemlig i islandsk Historie og Literatur, i Ægyptologi og Assyriologi, i semitiske Sprog og i Musikhistorie at kunne bortfalde ved indtrædende Vakance". Formuleringen i årbogen kan give det indtryk, at der er tale om et *normeret* docentur i musikhistorie, hvilket ikke er tilfældet. Ifølge Slottved (*op.cit.*, s. 174) er der først fra 1924 tale om et normeret docentur, nemlig en egentlig lærestol i musikvidenskab (mod tidligere i musikkens historie); jf. note 35.

29 *Aarbog*, 1915-20, I. Del, s. 294.

30 Hellesen og Tuxen: *Op.cit.*, s. 112-13, 123; Petersen: *Op.cit.*, s. 333. I tilfælde af høj alder og evt. sygdom kunne man søge om fritagelse for undervisning, som så kunne varetages af en vikar.

imidlertid den nugældende aldersgrænse på 70-år for tjenestemænd, hvorfor Hammerich – i en alder af godt 73 år – blev "meddelt [...] Afsked fra 31. Januar 1922 at regne".[31] Samtidig bortfaldt det for ham personligt oprettede docentur i musikhistorie helt automatisk.

I den første tredjedel af 1900-tallet var det især lærere ved Det filosofiske Fakultet, som virkede i deres stilling til de var højt oppe i årene, hvorfor udskiftningen af lærerkorpset her var tilsvarende mindre end på universitetet generelt.[32] Det var da også dette fakultet, som i særlig grad blev ramt af den nye aldersgrænse, idet ikke færre end fem lærere måtte søge deres afsked, hvoriblandt den ældste var den 85-årige docent i ægyptologi, Valdemar Schmidt.

Den nye lov fremkaldte mange gisninger i dagbladene om "det forestaaende store Personskifte" og om de enkelte potentielle efterfølgere i stillingerne. En af de afgående lærere, den 75-årige professor i filosofi, Kristian Kroman, udtalte sig i den anledning til *Politiken*:

> Det er ubegribeligt, at man vil have et Universitet til. Der er nok af Skavanker og Fejl at rette ved Kjøbenhavns Universitet. Vi docerer i Arabisk og Ægyptisk, men f. Eks. ikke i Musik. Ved en hel Mængde udenlandske Universiteter har man Professorer i Musik. Her har vi en Docent i Musikhistorie. Den kan man til Nød studere paa egen Haand. Det, vi skal have, er en Mand, der kan docere Musikteori. [...] De to Mænd, der nu nævnes som Professor *Hammerichs* Efterfølgere, er begge kun Musikhistorikere.[33]

Det fremgår, at planerne for et jysk universitet på dette tidspunkt var under overvejelse,[34] og udtalelsen afspejler tillige den debat om musikfagets nærmere definition, som mundede ud i, at faget ved det følgende stillingsopslag i 1923 ændrede betegnelse fra musikhistorie til musikvidenskab.[35] Det mest bemærkelsesværdige i udtalelsen er dog Kromans slet skjulte kritik af Hammerich og hans nedladende hentydning til Abrahamsen og Jeppesen, som på dette tidspunkt regnedes som de eneste kandidater til posten.

---

31 *Aarbog*, 1923-24, s. 25.

32 Larsen: *Op.cit.*, s. 507.

33 *Politiken*, 6.12.1921 (Professeur).

34 Aarhus Universitet blev grundlagt 1928.

35 Navneforandringen gav efterfølgende anledning til et par indlæg i *Musik*; Kai Kroman: "Musikvidenskab som Universitetsfag"; *Musik*, 8/1, 1924, s. 10-11; Thomas Laub: "Musikvidenskab"; *Musik*, 8/2, 1924, s. 18-19.

Noget kunne tyde på, at Jeppesen har læst interviewet og måske følt sig lidt foruroliget. Følgende brev fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, som er dateret den 8. december – altså kun to dage efter Kroman-interviewet i *Politiken* –, kan næsten kun være et svar på et brev fra Jeppesen til Laub angående denne sag:

> Hvad vil De bryden Dem om det? Han mener jo noget helt andet end De med "teori", – nærmlig den fysiske videnskab om toners fremkomst, akustik. Og De: videnskaben om toners opbygning til kunstværker. Til hans "teori" behøves en prof. i fysik, – det er altså unødvendigt at lave nye embeder; til Deres en prof. i den art historie, som ingen hidtil har kunnet docere. Jeg antager at de fleste videnskabsmænd ved universitetet har vores mening. [...] Et andet er at sligt ved lejlighed bør siges til de "indflydelsesrige".
>
> Deres Trøster ThL.[36]

Selvom Laub tydeligvis forsøger at tage brodden af Kromans kritik af Jeppesen, skinner også i denne udtalelse en kritik af Hammerichs virke tydeligt igennem ("den art historie, som *ingen* hidtil har kunnet docere").

Kroman holdt forud for sin afgang en række musikteoretiske forelæsninger, og ved sin afskedsforelæsning, som havde titlen "Hvad er Musik?", benyttede han lejligheden til – foruden at kritisere den nye tjenestemandslov, som "jager os [...] bort i det Øjeblik, vi har mest Lyst til at blive og føler os bedst oplagt til Virksomhed" – at give de studerende "et revolutionært Raad":

> Øv Kritik mod Universitetets Ledelse, naar den synes at miste Initiativet. [...] Rundt om ved Evropas vaagne Universiteter doceres Musikvidenskab, men ikke her. Kræv I nu, at Universitetet giver Plads for Musikvidenskab, for den rigtige Musikvidenskab.[37]

---

36 Brevkort fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, poststemplet 8.12.1921; SB, KJS, ukatalog. papirer. Det har ikke været muligt at lokalisere et umiddelbart forudgående brev fra Jeppesen til Laub. I modsætning til de fleste andre af tidens skribenter anvender Laub ikke længere versal ved substantiver, ligesom han oftest anvender det moderne bolle-å. I sit følgebrev til det i note 35 nævnte indlæg i *Musik* skriver Laub således til redaktør Skjerne: "[...] Hvis de kan bruge mit [korrektiv], vilde jeg bede om – ja min ortografi beholder jeg ikke, ved jeg nok, men min tegnsætning vilde jeg gærne beholde. Jeg foretrækker den engelsk-franske (med komma'er efter oplæsning) for den tyske (efter grammatikalsk analyse). Sætterne giver mig altid en overflod af komma'er; de beholder mine, og tilføjer de mange andre, som de selv finder nødvendige"; brev fra Thomas Laub til Godtfred Skjerne, 8.2.1924; Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Godtfred Skjernes Papirer.

37 *Politiken*, 22.12.1921 (Professeur).

At dømme ud fra såvel Laubs som Kromans udtalelser var situationen ved udgangen af Hammerichs embedsperiode altså den, at selvom stillingen formelt set ikke længere eksisterede – og først to år senere blev genbesat –, regnede man det for sikkert, at den på en eller anden måde ville blive videreført. Desuden sporedes enighed om, at stillingens faglige indhold skulle omdefineres og skærpes i forhold den faglige profil, Hammerich havde tegnet, men så afgjort ikke i spørgsmålet om, hvorvidt Abrahamsen og Jeppesen var de rette til at løfte denne opgave.

Forløbet frem til konkurrencen

Umiddelbart efter sin afsked den 31. januar 1922 udfærdigede Hammerich sammen med Frants Buhl – som var professor i semitisk-orientalsk filologi og som sammen med Hammerich havde været censor, da Abrahamsen, Jeppesen og Krogh som de første i Danmark tog magisterkonferens i musikhistorie i hhv. 1917, 1918 og 1919[38] – en skrivelse, hvori Det filosofiske Fakultet anmodes om "at anvende al sin Indflydelse paa, at dette Docentur kan blive bevaret". De henviser til deres hverv ved magisterkonferenserne, og peger derefter på fire personer som værende kvalificerede til at overtage docenturet, nemlig Erik Abrahamsen, William Behrend, Knud Jeppesen og Godtfred Skjerne. Eftersom ingen af de fire har erhvervet doktorgraden, vil Buhl og Hammerich ikke anbefale én af disse frem for de andre, men lufter i stedet for "Muligheden af at de ved at afholde Prøveforelæsninger kunde komme til at dokumentere sig saaledes, at der kunde træffes et Valg imellem dem".[39]

Henvendelsen er ikke i sig selv overraskende, men det er bemærkelsesværdigt, at Behrend og Skjerne nævnes på lige fod med Abrahamsen og Jeppesen. De to sidstnævnte var som nævnt magistre og lagde for begges vedkommende ikke skjul på, at deres erhvervsmæssige ambitioner lå inden for musikvidenskaben; desuden var Hammerich uden tvivl vidende om, at både Jeppesen og Abrahamsen på dette tidspunkt allerede havde indsendt deres dis-

38 *Aarbog*, 1915-20, I. Del, s. 183, 187, 190; Slottved: *Op.cit.*, s. 145-47, 254. Buhl tog sin afsked fra universitetet samtidig med Hammerich.

39 Brev fra Fr. Buhl og Angul Hammerich til Det filosofiske Fakultet, 6.2.1922; RA, KUA, journal-nr. 213/1923.

putatser til universitetet.[40] William Behrend og Godtfred Skjerne var derimod jurister af profession og vel først i anden række musikhistorikere, omend med betydelige publikationer bag sig. Desuden var Behrend 60 år gammel på dette tidspunkt. Mest bemærkelsesværdigt er det dog, at Torben Krogh slet ikke nævnes i skrivelsen (to år senere fik Krogh faktisk Hammerichs stemme ved konkurrencen). Prøveforelæsninger imellem disse fire kom det ikke til, og i det videre forløb figurerer Behrend og Skjerne kun som kritiske observatører på sidelinjen.

Fakultetets behandling af sagen mundede ud i et "af Konsistorium varmt anbefalet Andragende til Undervisningsministeriet", hvori behovet for en fast normeret lærerstilling understreges. Argumentationen fremhæver dels Hammerichs etablering af "et virkeligt Musikstudium" og hans "Disciple, af hvilke to vides at have Afhandlinger for Doktorgraden færdige", dels musikvidenskabens position ved de fleste store udenlandske universiteter, og endelig den på det tidspunkt "af Ministeriet [...] i Principet tiltraadte Ordning med Optagelse af Sang mellem Bifagene ved Skoleembedseksamen".[41] Samtidig ønskede man fagets hidtidige betegnelse *Musikhistorie* erstattet med *Musikvidenskab*.[42]

Fakultetets andragende var dateret den 22. februar 1922 og man ønskede forståeligt nok docenturet oprettet allerede for undervis-

---

40 Jeppesens disputats, *Palestrinastil med særligt Henblik paa Dissonansbehandlingen*, blev indleveret til bedømmelse ved Københavns Universitet i begyndelsen af 1922, mens Abrahamsen, ifølge *Berlingske Tidende* (aftenudg. 8.2.1924), indleverede sin disputats, *Romanske og germanske Elementer i Kirkesang og Folkevise fra dansk Middelalder*, allerede i september 1921 (jf. endv. Jens Peter Larsen: Nekrolog over Erik Abrahamsen; *Festskrift udgivet af Københavns Universitet i Anledning af Universitetets Årsfest November 1949*; København 1949, s. 179). Som følge af Hammerichs tilbagetræden så Det humanistiske Fakultet sig imidlertid ikke i stand til at bedømme nogen af afhandlingerne. Om Torben Krogh også indsendte sin disputats, *Zur Geschichte des dänischen Singspiels im 18. Jahrhundert*, til Københavns Universitet, er uvist, men under alle omstændigheder disputerede de alle tre i udlandet – Jeppesen ved Wiens Universitet i juli 1922, Krogh ved Berlins Universitet i december 1922 og Abrahamsen ved Fribourgs Universitet (Schweiz) i januar 1923 – hvorefter de ved kongelig resolution tildeltes den danske filosofiske doktorgrad i april 1924. Jeppesens og Kroghs afhandlinger publiceredes med de nævnte titler på Levin & Munksgaards Forlag (København) i hhv. 1923 og 1924, mens Abrahamsens disputats publiceredes i en fransk oversættelse hos Haase & Søn (København) i 1923 med titlen *Éléments romans et allemands dans le chant grégorien et la chanson populaire en Danemark*; jf. Hansen: *Op.cit.*, s. 243, 247-48.

41 Udviklingen gik i denne periode i retning af, at der skulle kunne tages universitetseksamen i alle de fag, hvori der undervistes ved de højere skoler.

42 *Aarbog*, 1923-24, s. 26-27.

ningsåret 1922-23. Ikke desto mindre opslog Undervisningsministeriet først stillingen den 23. maj 1923:

> Ved Normeringsloven for Finansaaret 1923-24 er der normeret et Embede som Docent i Musikvidenskab ved Københavns Universitet.[43]

Det har ikke været muligt at afklare, hvorfor stillingen på denne måde blev forsinket i mere end et år.[44] I månedsskriftet *Musik* omtales sagen slet ikke i løbet af 1922, og først efter næsten halvandet års tavshed meddeles i april-nummeret fra 1923, at

> Skønt Posten som Docent i Musikhistorie ved Københavns Universitet til Stadighed henstaar ubesat, er Forelæsningerne dog igen komne i Gang, endda i betydelig større Udstrækning end tidligere.[45]

Hermed hentydes til, at såvel Jeppesen og Abrahamsen som Krogh i mellemtiden havde opnået *venia docendi*[46] og for de to førstnævntes vedkommende påbegyndt forelæsninger på universitetet. Jeppesen var først på pletten.

Efter sin tildeling af doktorgraden ved Wiens Universitet i juli 1922 må han næsten øjeblikkeligt have indsendt en ansøgning til Københavns Universitet om at få lov til at forelæse. Bevaret er imidlertid kun besvarelsen fra Det humanistiske Fakultets dekan, Valdemar Vedel, dateret den 10. august:

> Jeg tør desværre ikke paa egen Haand (give Dem ☽:) anbefale Dem til at erholde venia docendi. Doktorgraderne i Tyskland og Østrig kan jo ikke i sig selv siges at svare til de danske do [...]. [...], jeg maa have Fakultetets Sanktion, og det kan først ske i September. Men naar De indsender en regulær Ansøgning og vedlægger, hvad der kan støtte den,

---

43 *Statstidende*, 20, 1923, nr. 43 (25.5.1923). Jf. Brev fra Undervisningsministeriet til Det filosofiske Fakultet, 23.5.1923; RA, KUA, journal-nr. 213/1923. Årslønnen var kr. 4.500 stigende til kr. 6.300 plus tillæg.

44 Sagen omtales ikke i *Aarbog*, 1920-23, og af redegørelsen for forløbet i *Aarbog*, 1923-24, s. 25-29 – som Schiørrings fremstilling (*op.cit.*, s. 382-84) bygger på –, hvori det anføres, at "Under 8. Maj meddelte Undervisningsministeriet, at der ved Normeringsloven for 1923-24 var oprettet et Docentur i Musikvidenskab ved Københavns Universitet" (s. 27), fremgår det ikke umiddelbart, at der er tale om den 8. maj 1923 (og ikke 1922), og at der har været en pause i forløbet på mere end et år. Heller ikke de undersøgte journalsager fra Københavns Universitets Arkiv (RA, KUA, journal-nr. 213/1923 og 164/24) har kunnet kaste lys over, hvorfor stillingen først blev opslået i maj 1923.

45 *Musik*, 7/4, 1923, s. 53.

46 Foruden *jus docendi*, den i kraft af doktordisputats opnåede forelæsnings*ret*, anvendes i flere sammenhænge tillige betegnelsen *venia docendi*, altså forelæsnings*tilladelse*; jf. Hansen: *Op.cit.*, s. 243.

skal jeg ekspedere den saa hurtigt som muligt, saa at De i Oktober eventuelt vil kunne begynde.[47]

Jeppesen opnåede imidlertid først sin venia docendi den 3. november og kunne derfor ikke påbegynde sine forelæsninger før i februar 1923. Dermed formindskedes forspringet i forhold til Abrahamsen, som fik forelæsningstilladelse den 2. marts 1923 og derefter kom i gang næsten samtidig med Jeppesen.[48]

Politikens udsendte var på plads ved både Jeppesens (21.2) og Abrahamsens (19.4) debutforelæsning på universitetet, og kunne berette om en række forskelle de to imellem – også på det fysiognomiske område. Jeppesen viste sig således "som en noget tør, men interessant Foredragsholder. [...] Han ligner med sine voldsomme Tænder en Menneskeæder – lad os haabe, at han vil æde godt ind på Dilettanteriet i Musiken". Abrahamsen omtales derimod som "den unge Videnskabsmand med de kølige, asketiske Træk", som "i Grunden ikke [taler] kedeligt og giver gode Oplysninger fra sig".[49]

Både skrivelsen fra Hammerich og Buhl, fakultetets andragende fra februar 1922 samt flere dagbladsnotitser fra samme år understreger, at man på dette tidspunkt kun regnede med Abrahamsen og Jeppesen som kandidater til posten. Torben Krogh nåede imidlertid også at melde sig på banen, hvorefter trekløveret var en realitet. Mens Abrahamsen og Jeppesen i kraft af deres forelæsninger i forårssemestret 1923 delte det midlertidige docenthonorar, blev der for efterårssemestret berammet forelæsninger af "de tre med ministeriel Tilladelse virkende Privatdocenter".[50] Krogh havde fået venia docendi den 18. april, og fra september 1923 og nogle måneder frem var man altså i den ganske usædvanlige situation, at tre

---

47 Brev fra Vald. Vedel til Knud Jeppesen, 10.8.1922; SB, KJS, ukatalog. papirer.

48 *Musik*, 7/4, 1923, s. 53. Jeppesens ambitioner lyser også ud af hans datidige visitkort: "Dr. Knud Jeppesen. Privatdozent der Musikwissenschaft an der Universität und Lehrer am königl. Konservatorium".

49 *Politiken*, 21.2.1923 (G.) og 20.4.1923. På Statsbiblioteket er bevaret otte forelæsningsmanuskripter af Jeppesen, samlet under titlen "Musikhistoriske Begyndels[es]grunde [/] Forelæsninger af K.J. 1923" og dateret fra den 20. februar til den 24. april 1923; SB, KJS, kapsel 32: *Div. ms., foredrag og artikler*.

50 *Musik*, 7/8, 1923, s. 101, hvor der meddeles en oversigt over forelæsningerne. At Abrahamsen skulle have afholdt forelæsninger i efteråret 1923 stemmer dog ikke overens med referatet fra hans tiltrædelsesforelæsning den 3. april 1924, hvor han "indledede med at berette, hvad der var hændet, siden han i Juli 1923 holdt sin sidste Forelæsning som Privatdocent"; citeret efter *Musik*, 8/4, 1924, s. 50.

næsten jævnaldrende musikforskere hver især udbød forelæsningsrækker inden for et traditionelt set ret upåagtet universitetsfag.

Konkurrenceelementet i hele forløbet er ikke til at tage fejl af. Efter ansøgningsfristens udløb den 4. juni og de forventede tre ansøgninger fra Abrahamsen, Jeppesen og Krogh var indkommet, forsøgte de hver især at køre sig i stilling til posten.[51] På den formelle side nedsattes et bedømmelsesudvalg, som foruden Hammerich kom til at bestå af dr.phil. Victor Kuhr og Rudolph Bergh. Kuhr var professor i filosofi, og havde sammen med Hammerich været censor ved Mogens Wøldikes magisterkonferens i 1920 (den fjerde og sidste i løbet af Hammerichs virke),[52] mens Bergh var lærer og medlem af direktionen ved Det Kongelige Musikkonservatorium.[53] Deres indstilling af 26. september 1923 konkluderede følgende:

> Da de tre Ansøgeres hidtidige Produktion ikke synes os at stille nogen enkelt blandt dem saaledes i Forhold til Medansøgerne, at vi mener

51 At kapløbet imellem de tre ikke var ny dato fremgår af et brev, som Erik Abrahamsen helt tilbage i 1915 skrev til Godtfred Skjerne: "Som det naturligvis er blevet Dem bekendt, er Carl Nielsen jo nu ansat ved Konservatoriet. Jeg anser dette som en absolut Fare for de Planer, jeg fra første Færd har udtænkt, idet jeg ingenlunde lægger Skjul paa, at jeg gerne ad Aare vilde have overtaget Hortense Panums Timer. Faren ligger deri, at jeg ikke er færdig med min Eksamen og derfor ikke staar parat til at tage Konkurrencen op med det Menneske, som Carl Nielsen eventuelt maatte have udset til Panums Efterfølger, og endvidere deri, at en ung Elev af Carl Nielsen i Aar har paabegyndt Studiet af Musikhistorie ved Universitetet, hvorved han maaske netop vilde kunne opnaa, hvad jeg havde efterstræbt. Men endvidere ligger Faren deri, at jeg ingen har, som kunde gøre opmærksom paa min Eksistens. Jeg var jo saagodt som udelukkende Elev af Otto Malling, og er derfor lidet kendt ud over den Kreds, der dannedes af hans Venner og Tilhængere. [...]"; brev fra Erik Abrahamsen til Godtfred Skjerne, 26.10.1915; Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Godtfred Skjernes Papirer. Med 'den unge elev' kan Abrahamsen næsten kun hentyde til Krogh eller Jeppesen, som begge var elever af Carl Nielsen. Abrahamsen, som selv studerede ved konservatoriet 1911-13, er 'ude i god tid', eftersom Carl Nielsen først blev ansat pr. 1. januar 1916 (Gustav Hetsch: *Det Kongelige Danske Musikkonservatorium 1867-1917. Med en Fortegnelse over samtlige Elever*. København 1917, s. 97, 193), og den omtalte eksamen er formodentlig Abrahamsens magisterkonferens, hvis prøver han først påbegyndte godt ét år senere. Hortense Panum fortsatte i øvrigt sin undervisning på konservatoriet adskillige år endnu.

52 *Aarbog*, 1915-20, I. Del, s. 193; Slottved: *Op.cit.*, s. 173, 271. Selvom Hammerichs skrivelse til fakultetet var udfærdiget sammen med censoren ved de tre første konferenser, Frants Buhl, som tillige i flere dagblade nævnes som relevant medlem af bedømmelsesudvalget, var det Kuhr, som kom til at spille en vigtig rolle både forud for og under konkurrencen.

53 Bergh havde oprindelig taget en doktorgrad i zoologi, og bestred et midlertidigt docentur i histologi og embryologi indtil 1903, hvorefter han fuldstændig helligede sig musikken; Slottved: *Op.cit.*, s. 195, 250; Petersen: *Op.cit.*, s. 440.

paa dette Grundlag uden videre at kunne indstille Vedkommende til Posten, skal vi hermed indstille, at Posten besættes ved Konkurrence mellem Ansøgerne.[54]

Hermed var bolden så givet op for, hvad der skulle vise sig at blive et både bevæget og skandalefyldt forløb, som først sluttede fem måneder senere med udnævnelsen af Erik Abrahamsen som ny docent.

Alliancer og favoritter?

Set i retrospektiv er de fleste enige om, at Jeppesen *burde* have fået stillingen alene i kraft af sin disputats, og de fleste samtidige udsagn går da også i retning af, at hvis der forud for konkurrencen var en egentlig favorit, så var det ham. Forskelligt kildemateriale afslører således, at Jeppesen blandt sine sympatisører og mere eller mindre aktive forkæmpere kunne regne adskillige af tidens mest fremtrædende og indflydelsesrige musikpersonligheder.[55]

Et sådant kig om bag kulisserne leveres af bedømmelsesudvalgets ene medlem, Rudolph Bergh, fra hvis hånd er bevaret et brev, afsendt endnu før ansøgningsfristen til stillingen var udløbet. Brevet, som findes mellem Jeppesens efterladte papirer, indledes med en kort omtale af Berghs daværende sygdom samt de dermed opståede problemer i forbindelse med hans undervisning af konservatorieeleverne; herefter drejer det sig primært om Jeppesen:

29.5.1923

Kjære Ven!

Tak for Deres Brev! [...]

Erklæringen angaaende Dr. Jeppesen har jeg underskrevet.[56] Jeg haaber jo bestemt, at han faar Docenturet og skal søge at bidrage mit dertil. Jeg har nemlig faaet Anmodning fra Fakultetet om at indtræde i et Udvalg til Bedømmelse af Ansøgningerne og vil der slaa et Slag for Jeppesen, hvem jeg anser for langt den betydeligste af dem; jeg har

54 Brev fra Rudolph Bergh, Angul Hammerich og Victor Kuhr til Det filosofiske Fakultet, 26.9.1923; RA, KUA, journal-nr. 213/1923. Jf. *Aarbog*, 1923-24, s. 27.

55 Eftersom der stort set kun foreligger kildemateriale fra Jeppesens lejr – og dette endda kun sparsomt –, er det vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang Abrahamsen og Krogh også havde et 'hold' bag sig.

56 Det drejer sig formodentlig om en konservatorierelateret, administrativ erklæring.

havt Abrahamsen's Disputats hjemme ifjor og set den igjennem – Vald. Vedel bad mig derom – den er vist et grundigt og omhyggeligt Arbejde, men langtfra saa betydelig som Jeppesen's; jeg har efter Poul Levin's Opfordring ogsaa skrevet en kort, men meget varm Anmeldelse af den (Jep.) i "Tilskueren"; hvis den kommer i rette Tid, kan den forhaabentlig ogsaa gavne ham.[57] Da ogsaa Hammerich vist holder mest paa ham, troer jeg, at han har de bedste Chancer. Torben Krogh kommer vel slet ikke i Betragtning, tænker jeg; saa kunde man vel ligesaa godt tage en af Journalisterne. – Forresten troer jeg, at De ser noget for pessimistisk paa det, hvad Universitetsforholdene angaar.

Oppe paa Deres Plads i Conservatoriet har der siden Begyndelsen af Mai ligget en Artikel af mig til Dem fra "Tilskueren": Nutidsmusik, Musikere og Publikum. Jeg lægger nogen Vægt paa den, saa læs den, naar De kommer tilbage! Jeg har skrevet fra Leveren, jeg maatte det. Og Jørgen Bentzon skrev til mig, at man mærkede ikke, at jeg, som jeg engang havde sagt, var 100 Aar, naar det gjaldt at "tage Hul paa en Kasse Øretæver". Til Slut faar ogsaa Deres -ianere et lille Rap. [...]

Deres hengivne Rudolph Bergh.[58]

Som det ses, afslører brevet ikke i sig selv, hvem det er stilet til, hvilket heller ikke kan fastslås ud fra kuverten, da denne ikke findes sammen med brevet. Men Berghs omtale af sin artikel i *Tilskueren*[59] samt endnu et brev gør det imidlertid muligt at fastslå adressaten, som viser sig at være Carl Nielsen.

Hen mod slutningen af den pågældende, lange artikel kommer Bergh ind på det, han kalder "-ianeriet": "Og saa er [d]er endelig *–ianeriet*. Enhver virkelig betydelig Kunstner faar tidligere eller senere sine –ianere". Bergh causerer over et par sider over dette "usmagelige" og "doktrinære" fænomen og nævner for udlandets vedkommende bl.a. "Wagnerianerne" og "Straussianere". Hvad angår Danmark "ere vi ogsaa stærkt befængte med -ianeri", hvorefter imidlertid kun én komponist nævnes, nemlig Carl Nielsen, og det vel at mærke mest for det positive – Berghs kritik går på Nielsens elever.[60]

Desuden antyder Bergh i brevet, at Nielsen er bortrejst, hvilket stemmer overens med, at han i begyndelsen af maj tog til "Dam-

57 Bergh hentyder til sin anmeldelse i *Tilskueren. Maanedsskrift for Litteratur, Kunst, Samfundsspørgsmaal, og almenfattelige videnskabelige Skildringer* (red. af Poul Levin), 40/2, 1923, s. 70.

58 Brev fra Rudolph Bergh [til Carl Nielsen], 29.5.1923; SB, KJS, ukatalog. papirer.

59 Rudolph Bergh: "Nutidsmusik, Musikere og Publikum"; *Tilskueren*, 40/1, 1923, s. 325-38.

60 Bergh: *Op.cit.*, s. 336-38.

gaard" ved Fredericia for at færdiggøre en komposition.[61] Og netop herfra skriver Carl Nielsen følgende brev til Knud Jeppesen dateret dagen efter Berghs brev:

Damgaard 30 - 5 - 23

Kære Knud Jeppesen!

Indlagte Brev kan sikkert interessere Dem. Jeg er nu færdig med mine Variationer, kommer hjem Fredag Aften.

Naar R.B. skriver i "Tilskueren" er det jo ogsaa godt. Jeg vil nu se om jeg virkelig evner at sige noget fornuftigt om Deres Værk saa har vi den Udvej i "Politiken" om det behøves. Jeg tror det egentlig ikke men er parat.[62]

Der kan med andre ord ikke herske nogen tvivl om, at Berghs brev er stilet til Carl Nielsen, samt at denne øjeblikkelig har videresendt det til Jeppesen. At dømme ud fra brevets temmelig afslørende indhold var sagen efter Berghs opfattelse vel nærmest afgjort på forhånd, og hvis hans vurdering af Hammerichs sympati havde været korrekt, burde en eventuel indsigelse fra Kuhr – som jo ubetvivleligt var den mindst musikkompetente af de tre – ikke have spillet nogen afgørende rolle; men som nævnt gik det anderledes. Hvad han forstår ved Carl Nielsens pessimisme "hvad Universitetsforholdene angaar" vides derimod ikke.

Via Berghs brev træder Carl Nielsen nu ind på scenen som en af de stærke medspillere på Jeppesens hold. Carl Nielsen var i perioden 1916-19 lærer ved musikkonservatoriet, hvorefter han fortsatte som medlem af dets bestyrelse. Som lærer efterfulgtes han – foruden af Gustav Helsted – af Jeppesen, som siden 1915 havde været Nielsens elev og som han havde ladet vikariere for sig i undervisningen fra efteråret 1918.[63] Jeppesen kom med årene til at tilhøre "den faste Stok" blandt Carl Nielsens musikvenner,[64] og Nielsen

---

61 Torben Meyer og Frede Schandorf Petersen: *Carl Nielsen. Kunstneren og Mennesket. En Biografi*. København 1948, bind II, s. 224; jf. Torben Schousboe (udg.): *Carl Nielsen. Dagbøger og brevveksling med Anne Marie Carl-Nielsen*. Gyldendal 1983, s. 465.

62 Brev fra Carl Nielsen til Knud Jeppesen, 30.5.1923; KB, Carl Nielsen Arkivet, I.A.c. Carl Nielsen anvender i sine breve ofte et bestemt forkortelsestegn for ordet "jeg", som i nærværende sammenhæng stiltiende er skrevet ud.

63 Schousboe: *Op.cit.*, s. 400, 532-33. Jf. desuden en række af Carl Nielsens breve til Knud Jeppesen fra perioden 1918-19; KB, Carl Nielsen Arkivet, I.A.c. Om sit nære forhold til Carl Nielsen beretter Knud Jeppesen i mindeartiklen "Carl Nielsen paa Hundredaarsdagen. Nogle Erindringer"; *Dansk Aarbog for Musikforskning*, 1964-65, s. 137-50.

64 Meyer og Schandorf Petersen: *Op.cit.*, bind II, s. 330.

udtalte sig ved flere lejligheder meget rosende om Jeppesens arbejder.[65]

Allerede i 1919 skriver Nielsen til Jeppesen, at "Det glæder mig, at De nu tænker paa Doktorgraden og især til Resultatet af Deres Studier i den Anledning",[66] og i september 1921 giver Carl Nielsen helt klart udtryk for, at Jeppesens karriere ligger ham på sinde. I et langt brev til Frants Buhl, som på det tidspunkt dels var medlem af konsistorium ved universitetet, dels medlem af Musikforeningens repræsentantskab, skriver han bl.a. følgende:

> Da jeg nu skriver til Dem [...] alligevel, maa jeg saa ikke, uden at være paatrængende, have Lov at lægge et Ord i Vægtskaalen hos Dem for en eventuel ny Dr. i Musikhistorie. Jeg synes det er af saa stor Vigtighed for Musikken herhjemme for Fremtiden, at det nu bliver en virkelig begavet Mand, der træder i Hammerichs Sted. Det er vist ogsaa Deres Mening at der kun er to, der kan være Tale om. Begge er yderst flittige, men dem der kender deres Evner – deriblandt Thomas Laub – mener dog at Jeppesen er Kunstneren og Videnskabsmanden i en Person og i levende Vekselvirkning, medens Hr. Abrahamsen er den paalidelige Haandværker og tørre Slider. Det, det gælder om er vel at gøre Musikværdierne levende, at genopleve Indholdet i Værkerne fra alle Tider. Det udelukkende historiske har jo kun sekundær Interesse i en saa særegen, flydende Kunst som Musikken og desuden kan det jo læses i ethvert Leksikon.[67]

Udover den klare fremhævelse af Jeppesen er brevet endnu et udtryk for den usikre position, musikfaget på dette tidspunkt havde ved universitetet.

Endelig kommer Carl Nielsens respekt for Jeppesen til udtryk i hans anmeldelse af Jeppesens disputats – selvom han ikke troede det nødvendigt, benyttede han altså 'udvejen i *Politiken*' –, om hvilken han "maa [...] indrømme, at jeg ingen Sinde tidligere har modtaget saa stor Berigelse af et musikanalytisk værk".[68]

Den måske vigtigste – og dermed i sidste instans fatale – medspiller på Jeppesens hold var imidlertid Thomas Laub. Samtidig med sine studier hos Hammerich og Carl Nielsen havde Jeppesen

---

65 Jf. bl.a. John Fellow (udg.): *Carl Nielsen til sin samtid. Artikler, foredrag, interview, presseindlæg, værknoter og manuskripter*. Bind 2: 1926-1931. Haslev 1999, s. 568.

66 Brev fra Carl Nielsen til Knud Jeppesen, 21.8.1919; KB, Carl Nielsen Arkivet, I.A.c.

67 Brev fra Carl Nielsen til Frants Buhl, 4.9.1921; Irmelin Eggert Møller og Torben Meyer: *Carl Nielsens Breve*. København 1954, s. 207-9.

68 Carl Nielsen: "Musikvidenskab"; *Politiken*, 12.6.1923. Anmeldelsen er gengivet i Carl Nielsen: *Levende Musik*. København 1963, s. 67-72.

også været elev hos Laub, og som det vil fremgå af det følgende, hvor flere af Laubs breve til Jeppesen indplaceres i hændelsesforløbet, eksisterede der et nært venskabeligt forhold imellem de to.[69] Meget tyder således på, at de i perioder har korresponderet med hinanden dagligt, ofte i form af de tidstypiske små brevkort. Mens Carl Nielsen blot figurerede i baggrunden af hele sagen, og fx på intet tidspunkt nævnes som muligt medlem af hverken bedømmelsesudvalget eller konkurrencekomitéen,[70] forholdt det sig helt anderledes med Thomas Laub, som i kraft af sine skriftlige arbejder, sin lærervirksomhed og i det hele taget sit aldrig svigtende engagement i musikvidenskabelige spørgsmål af mange vurderedes som selvskreven til at indtræde aktivt i bedømmelsesprocedurerne.

I september 1923 skrev Thomas Laub imidlertid også en anmeldelse af Jeppesens disputats, som skulle vise sig at få større betydning for hele sagens forløb, end nogen på det tidspunkt vel havde fantasi til at forestille sig. Den blev bragt i *Musiks* oktober-nummer, dvs. ganske kort tid efter udvalgsindstillingen fra den 26. september, og et brev fra Jeppesen til redaktør Skjerne tyder på, at Jeppesen selv har kunnet bestemme, hvornår den skulle publiceres: "Da jeg har opgivet Tanken om at faa Ilm. Krohns Artikel i næste Nr. af 'Musik' vil jeg bede Dem ikke at tilbageholde Laubs Recension i førstkommende Nr. af Bladet".[71] Det er svært at forestille sig andre motiver, end at Laub med denne anmeldelse har forsøgt at hjælpe Jeppesen, så godt han overhovedet kunne, dels ved at vurdere værket som værende i en klasse helt for sig selv, dels ved at udtrykke ønske om en for Jeppesen passende stilling:

> Endelig! Endelig et musikhistorisk værk, der virkelig handler om musik! [...] Alt i alt vil jeg ikke betænke mig på at kalde hans bog epokegørende. [...] I sin helhed er den et så betydeligt, et så selvstændigt

---

69 En uforbeholden hyldest til Laub i anledning af hans 70-års fødselsdag skrev Jeppesen til *Menighedsbladet*, 4, 1922, sp. 787-91.

70 I *Politiken*, 13.2.1922, fremsætter "H. S." [Hugo Seligmann] – som svar på et forslag om at gøre Carl Nielsen til professor – dog det forslag, at "man [skulde] tilbyde Carl Nielsen det Professorat i Musikteori og musikalsk Æstetik, der burde afløse det nuværende Docentur i Musikhistorie. Tro mig, det blev ikke kedeligt [...]".

71 Brevkort fra Knud Jeppesen til Godtfred Skjerne, 25.9.1923; Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Godtfred Skjernes Papirer. Jeppesen sendte i begyndelsen af maj et eksemplar af sin disputats til Ilmari Krohn og regnede givetvis med at modtage en form for anmeldelse ("Artikel"), som kunne bringes i *Musik*, hvilket altså ikke blev realiseret; breve fra Ilmari Krohn til Knud Jeppesen, 12.5.1923, 29.5.1923, 7.9.1923; KB, Håndskriftafdelingen, 1974/105.

> værk, så dybtskuende og så vidtspændende, at man tør vente meget af forfatteren i fremtiden. Det må håbes, at han bliver sat på en plads, hvor han til gavns kan få lejlighed til at sige hvad han har at sige. Ikke et af de andre musikvidenskabelige værker man i den senere tid har set, hvor hæderlige og flittige de end kan være, kommer op i nærheden af hans. Det står højt over dem alle.[72]

Selvom anmeldelsen, som er skrevet i et både underholdende og bramfrit sprog, generelt er meget rosende, har Laub dog også en række indvendinger og han forholder sig kritisk til især Jeppesens 'tyske' skrivestil. Hvorledes anmeldelsen kom til at spille ind i det videre forløb, vender jeg tilbage til. Forinden skal blikket imidlertid rettes mod den for Jeppesen mest seriøse modstander, nemlig Abrahamsen.

Hvorfor bedømmelsesudvalget – især at dømme ud fra tilkendegivelserne i Berghs åbenhjertige brev – ikke indstillede Jeppesen til posten, må stå hen i det uvisse, men noget kunne tyde på, at Abrahamsen også har gjort et stykke kulissearbejde. Bevaret er således tre breve fra 1923-24 stilet til det tredje medlem af bedømmelsesudvalget, Victor Kuhr. Brevene vidner generelt om en ret tæt relation imellem de to, og kort før bedømmelsesudvalget skulle komme med deres indstilling, fremsendte Abrahamsen – foruden sin skriftlige produktion – en scrapbog til Kuhr med følgende bemærkninger: "denne [...] har jeg ikke vist andre i Kommisionen; der skal en vis Humor til at "tage" den, som jeg kun tiltror Dem".[73] En god måneds tid senere, da Kuhr tillige var blevet foreslået som medlem af konkurrencekomitéen, skrev Abrahamsen følgende i et brev til Kuhr:

> Efter Thomas Laubs Anmeldelse af Dr. Jeppesens bog i "Musik" (sidste Num[m]er) maa Offentligheden – og dermed maaske ogsaa Universitetskredse – tænke sig, at der her i Landet overhovedet kun befinder sig een Musikhistoriker, nemlig Laubs Protegé.
>
> Imidlertid har Laub efter min Bogs Fremkomst sendt mig et Brev, i hvilket han tilstaar, at der nu virkelig eksisterer to Bøger om Musik her i Landet, nemlig Dr. Jeppesens og min. Denne Anerkendelse fra Modstander[n]es Lejr interesserer mig naturligvis i nogen Grad, og [jeg] vilde bede Professoren gennemlæse dette Laubske Brev, der er vedlagt

72 Thomas Laub: "I anledning af Dr. Knud Jeppesen's *Palestrinastil*"; *Musik*, 7/10, 1923, s. 130-32. Jeppesens disputats anmeldtes også af Gustav Hetsch i *Nationaltidende*, 2.1.1924.

73 Brev fra Erik Abrahamsen til Victor Kuhr, 18.9.1923; KB, Ny Kgl. Samling, 5190-4°. Det har ikke været muligt at lokalisere den omtalte scrapbog.

> denne Skrivelse. For at værne mine Interesser ser jeg mig nødt til saaledes at lade en Privatskrivelse, der kun var bestemt for mine Øjne, gaa videre. Sagen stiller sig jo vel nemlig saaledes, at Laub ikke inden Konkurrencen offentlig kan naa at berigtige sine forrige Udtalelser (i Musik) i Form af en Anmeldelse af min Bog.[74]

Om de to breve havde nogen egentlig effekt vides ikke, men et faktum er det, at Abrahamsen fik Kuhrs stemme ved konkurrencen, samt at Kuhr var den første, Abrahamsen efterfølgende skrev takkekort til.[75] Hvad angår bedømmelsesudvalgets afgørelse har det da muligvis forholdt sig således, at Bergh har stemt for Jeppesen, Kuhr for Abrahamsen, mens Hammerich har fundet det fornuftigst at forholde sig neutral; den 'ukomplicerede' løsning, konkurrencen, er derfor blevet foretrukket.

Hvad angår Abrahamsens afslutningsvise vurdering af Laub tog han imidlertid fejl. Allerede det følgende nummer af *Musik* (november) bragte nemlig Laubs anmeldelse af disputatsen:

> [...] vi [har] nu faaet ikke ét, men hele to musikhistoriske værker, som virkelig handler om musik. [...] Det er tydeligt nok den kommende konkurrence, der har fremkaldt dem; saa maa der da være noget mere mening i konkurrencer, end man for tiden er tilbøjelig til at tro, – naar de virkelig kan sætte saa gode frugter.[76]

Selvom Laub således indledningsvis berigtiger sin udtalelse, er det nok tvivlsomt, om Abrahamsen har kunnet betragte resten af anmeldelsen som en egentlig "Anerkendelse fra Modstandernes Lejr". Efter nogle få rosende ord holdt i generelle vendinger er resten af anmeldelsen yderst kritisk:

> [...] det øvrige [...] plettes stærkt af en svaghed, en tilbøjelighed til at overdrive synsmaadernes rækkevidde, en dermed følgende bestræbelse for haardhændet at tvinge kendsgerninger ind i teoriers for snævre rammer. [...] forf.'s lyst til at forlænge sine synsmaaders rækkevidde,

---

74 Brev fra Erik Abrahamsen til Victor Kuhr, 7.11.1923; *ibid.* Heller ikke det omtalte brev fra Laub er tilsyneladende overleveret.

75 Brev fra Erik Abrahamsen til Victor Kuhr, 26.2.1924; *ibid.*: "Den første, jeg skriver til, er Dem, Professor Kuhr! [...]".

76 Thomas Laub: "Dr. Erik Abrahamsen: Élements romans et allemands dans le chant grégorien et la chanson populaire en Danemark"; *Musik*, 7/11, 1923, s. 143. Abrahamsens disputats anmeldtes tillige i *Politiken*, 15.1.1924, af "H. S." [Hugo Seligmann]. Kroghs disputats (jf. note 40), som udkom umiddelbart før konkurrencen, nemlig i januar 1924 (jf. *København*, 21.1.1924), blev anmeldt af Gustav Hetsch i *Nationaltidende*, 12.2.1924, samt af Axel Kjerulf i *Politiken*, 14.2.1924; jf. endv. s. 102.

saa langt at man kommer ud i det uforsvarlige. [...] Jeppesens sprog, som jeg klagede over i mit forrige stykke her i bladet, er engleligt ved siden af det. [...] Det samlede indtryk man faar af dr. A.'s bog kan gives i disse ord: Skade at en bog, der saa afgjort gaar ud paa virkelig musikhistorie [...], – skade at den i sit videre forløb virker saa utilfredsstillende. Grunden er sagtens en mangel paa musikalsk skarpsyn, paa aandelig overlegenhed, saa der ikke skælnes mellem væsentligt og uvæsentligt.[77]

Laub havde således ikke blot rost Jeppesens disputats til skyerne, men tillige taget det skridt at offentliggøre hvad der over lange stræk nærmest har karakter af en nedsabling af Abrahamsens arbejde. Effekten udeblev ikke, og den egentlige konsekvens af anmeldelserne blev helt anderledes, end Laub formodentlig havde forestillet sig.[78]

... dét der med konkurrencer?

Afholdelse af konkurrence i forbindelse med besættelse af lærerposter var i 1900-tallets første årtier hverken en ny eller særlig sjælden begivenhed. Universitetets fundats fra 1788 meddeler, at der i tilfælde af flere velkvalificerede ansøgere til en stilling skulle afholdes konkurrence i form af offentlige forelæsninger på både dansk og latin; et dommerpanel skulle så afgive en betænkning til kongen, som traf den endelige afgørelse.[79]

At træffe afgørelse vedrørende så vigtige sager, som en embedsbesættelse jo altid er, på baggrund af præstationerne ved en konkurrence har dog i sagens natur ofte været både diskuteret og kritiseret.

---

77 *Musik*, 7/11, 1923, s. 143-45.

78 At hele situationen har været temmelig anspændt og præget af 'strategiske' overvejelser (hvilket publiceringen af anmeldelsen af Jeppesens bog jo også indikerede) fremgår også af Laubs følgeskrivelse til anmeldelsen af Abrahamsens bog: "Hermed anmældelsen. [...] Jeg har med forsæt dateret den; ingen véd hvad der kan være sket i sagen, inden anmældelsen er trykt" (anmeldelsen var dateret "10. Nov. 1923"); beskrevet visitkort fra Thomas Laub til Godtfred Skjerne, 10.11.[1923]; Musikhistorisk Museum og Carl Claudius' Samling, Godtfred Skjernes Papirer. Selvom det ikke fremgår af kortet, kan der ikke herske tvivl om årstallet.

79 Den til ministeriet fremsendte udvalgsbetænkning, som gik forud for vedtagelsen af "Anordning om Regler for Ansættelse af Professorer ved Københavns Universitet" i 1918, understreger indledningsvis, at "hidtil findes der ingen Retsregler om dette Forhold *bortset* fra Bestemmelsen [...] om Nødvendigheden af Konkurrence i det Tilfælde, at Valget mellem flere Ansøgere kan være tvivlsomt" (min fremhævning); *Aarbog*, 1915-20, IV. Del, s. 23.

Det synes naturligvis rimeligt at tillægge deltagernes evner som forelæser en vis vægt, men om konkurrenceformen som sådan sikrede, at den bedste blev valgt, har mange gennem tiden betvivlet.[80]

Indtil midten af 1800-tallet afholdtes i gennemsnit én konkurrence hvert fjerde-femte år, og oftest i forbindelse med besættelse af rekrutteringsstillinger som adjunkt- og lektorembeder, idet professoraterne typisk besattes ved forfremmelse.[81] I perioden efter århundredeskiftet steg frekvensen til omkring én konkurrence om året, og i løbet af 1920'erne og begyndelsen af 1930'erne bredte konkurrenceformen sig yderligere, samtidig med at den offentlige opmærksomhed i forbindelse hermed skærpedes.[82]

> Hvad den trykte presse [...] refleksmæssigt rapporterede, var de underholdende disputatser, de dramatiske konkurrencer og de skandalefyldte ansættelser. [...] Dagspressens rapporter fra konkurrencekomiteernes selvvalgte eksil på københavnske hoteller og natlige communique'er om voteringens sandsynlige udfald, var et bizart indslag i universitetets forhold til offentligheden.[83]

Ud over omfattende avisomtaler affødte en del af konkurrencerne klager til ministeriet samt gentagne henstillinger herfra om overholdelse af proceduren. I et enkelt tilfælde fik sagen endog et efterspil i form af en injuriesag i byretten.[84] Og som det skal vise sig, levede også musikkonkurrencen op til det temmelig blakkede ry, disse ansættelsessager havde i samtiden:

> Man kan ikke sige, at vore Universitets-Konkurrencer udadtil er vellykkede. Næppe er konkurrencen om Professoratet i Medicin forløbet under stor Uro og Protester, der endog førte til, at der blev slaaet Ruder ud paa Rigshospitalet, før Konkurrencen om Docenturet i Musik kalder Dissonanserne frem.[85]

Den megen polemik samt uddeling og indkassering af større og mindre næser medførte, at reglerne omkring ansættelsesproceduren og dermed omkring konkurrenceafholdelse var til forhandling i

---

80 Hellesen og Tuxen: *Op.cit.*, s. 103-4.

81 *Ibid.*, s. 102-3.

82 Larsen: *Op.cit.*, s. 562, 565, 570, 595.

83 *Ibid.*, s. 563, 566.

84 *Ibid.*, s. 566; om denne såkaldte "store historikerfejde" ved besættelsen af et professorat i historie i 1936, se Thomsen: *Op.cit.*, s. 117.

85 *Berlingske Tidende*, 15.1.1924. Problemerne i forbindelse med den omtalte medicin-konkurrence omtales i *Vore Herrer*, 31.1.1924 (piano), ligefrem som "de uhyggelige Stridigheder".

1924-25 og igen i 1930-31, hvilket resulterede i en ny anordning af 1932, "der noget strammede fakultetets greb om det faglige udvalg, men iøvrigt ikke løste op overfor den ofte uheldige konkurrenceform, der bredte sig gennem 30-erne; det var jo trods alt lettere at stemme for konkurrence, når det var ubehageligt at skulle vælge mellem kolleger".[86] Allerede i 1938 blev der således igen nedsat et udvalg til at vurdere udnævnelsesproceduren, og da der efter krigen fortsat forekom konkurrencer med tilhørende polemik, gennemførtes med anordningen af 1953 endnu en stramning af reglerne, som dog fortsat indeholdt muligheden for at "underkaste nogle af ansøgerne særlige prøver – inclusive den før kendte professorkonkurrence". At konkurrencerne – og dermed den megen offentlige omtale – herefter ophørte i 1950-60'erne skyldes derfor ikke kun en ændring af reglerne, men nok snarere at der i dette tidsrum blev oprettet usædvanlig mange nye stillinger, som det ligefrem kunne være vanskeligt at få kvalificeret besat.[87]

Musikkonkurrencen i 1924 blev imidlertid afholdt efter de regler for ansættelse af professorer, som var nedfældet i anordningen af 1918.[88] Heri er bl.a. beskrevet, hvorledes konkurrencekomitéen skal sammensættes (§ 7) og hvorledes den skal vurdere de konkurrerendes kvalifikationer (§ 8). Anordningen afsluttes med en bemærkning om, at reglerne "efter Omstændighederne helt eller delvist [vil] kunne finde Anvendelse ved Besættelse af Docenturer".[89]

---

86 Larsen: *Op.cit.*, s. 566.

87 Thomsen: *Op.cit.*, s. 117-19. Thomsen oplyser desværre ikke, hvornår der i den af ham behandlede periode (1936-66) sidst har været afholdt professorkonkurrence på Københavns Universitet. Forskningsministeriets bekendtgørelse nr. 820 af 31. august 2000 om ansættelse af lærere og videnskabelige medarbejdere ved universiteter m.fl. under Forskningsministeriet åbner stadigvæk mulighed for, at "bedømmelsesudvalget kan indstille til institutionens ledelse, at der afholdes prøveforelæsing af en eller flere ansøgere" (§6, stk. 2; jf. §7, stk. 3).

88 Jf. note 79. Jf. Larsen: *Op.cit.*, s. 526.

89 *Aarbog*, 1915-20, IV. Del, s. 23-27. At det har været relativt nemt at få iværksat konkurrence fremgår af, at hvis blot ét medlem af bedømmelsesudvalget afgav indstilling om konkurrence og fik tilslutning fra 1/3 af fakultetets tilstedeværende medlemmer, skulle der afholdes konkurrence (§ 6).

Den forudgående kritik

En god måneds tid efter bedømmelsesudvalget havde formuleret sin indstilling, foreslog fakultetet den 6. november følgende konkurrencekomité:[90] Dekanen for Det filosofiske Fakultet, professor i nordisk historie, dr.phil. Aage Friis indtog automatisk formandssædet, mens de fakultetsvalgte medlemmer udgjordes af Victor Kuhr,[91] professor i religionshistorie, dr.phil. Vilhelm Grønbech, samt de udefra kommende, professor i musikhistorie og teori ved Helsingfors Universitet, fil.dr. Ilmari Krohn, og lektor, dr.phil. O.M. Sandvik fra Kristiania.[92] Desuden skulle der af Undervisningsministeriet vælges "to eller tre udenfor Fakultetet staaende danske eller udenlandske Videnskabsmænd", og her faldt valget på Hammerich, lærer i orgel og teori ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, P.S. Rung-Keller, samt lærer ved musikkonservatoriet i Stockholm, fil.dr. Tobias Norlind. Docent i assyriologi, dr.phil. O.E. Ravn udpegedes som suppleant.

At der 'kun' var tale om besættelse af et docentur, og ikke et professorat, kom tydeligt til udtryk i en derpå følgende skrivelse fra Undervisningsministeriet, som udtrykte "Betænkelighed ved i en Konkurrencekomite til Besættelse af et *Docentur* [...] at tilkalde udenlandske Videnskabsmænd", samt henstillede til, at de pågældende udefra kommende medlemmer udskydes.[93] Dette modsatte fakultetet sig imidlertid i en skrivelse til ministeriet af 29. november, som bl.a. indeholder følgende passus:

> [...] Fakultetet [vilde] finde det saare betænkeligt at overlade Afgørelsen til en Komite, der kun bestod af Danske, hvorimod Medvirkning af et stærkt udenlandsk Element der staar udenfor de hjemlige Partidannelser og maa antages at kunne fælde en uhildet Dom, vil afgive den fornødne Garanti for en retfærdig Afgørelse.[94]

---

90 Jf. brevudkast fra Det filosofiske Fakultet til Undervisningsministeriet, 6.11.1923; RA, KUA, journal-nr. 213/1923.

91 Jf. s. 68.

92 Man gjorde hermed brug af anordningens mulighed for at erstatte de "tre eller fire [...] af Fakultetets [...] egne Medlemmer" med "udenlanske Videnskabsmænd" (§ 7).

93 *Aarbog*, 1923-24, s. 27. Jf. brev fra Undervisningsministeriet til Det filosofiske Fakultet, 17.11.1923; RA, KUA, journal-nr. 213/1923.

94 Brev fra Det filosofiske Fakultet til Undervisningsministeriet, 29.11.1923; RA, KUA, journal-nr. 213/1923. At 'det stærke udenlandske element' kom til at bestå af netop Krohn,

Meget tyder på, at det trak noget ud med den endelige afgørelse vedrørende konkurrencekomitéen, men resultatet blev, at komitéens sammensætning fastholdtes og dermed kunne offentliggøres ved juletid 1923.[95]

Fakultetets omtalte 'betænkeligheder' begrundes i den pågældende skrivelse ud fra en meget negativ vurdering af "de indenlandske Musikkyndige", som efter alt at dømme imidlertid først blev kendt af offentligheden den 18. januar. Men alene i komitéens personsammensætning var der mere end tilstrækkeligt sprængstof, og en sand storm af protester rejste sig. Et brev fra Thomas Laub til Jeppesen dateret den 10. januar placerer sig lige midt i begivenhederne:

> Kære J. [...]
>
> G-N's stykke kendte jeg før det kom. Véd De, at "Politiken" igår har interviewet dekanen, som finder at valget er fuldkommen i sin orden og efter reglerne (!!) "Er der sket nogen henvendelse til Laub? – Nej, og grunden er meddelt ministeriet!["] Grunden er selvflg. at L. er et fanatisk klikemenneske (o Angul! Lukas 16,8)[.][96]
>
> Nu kommer vort stykke, – Panum, Behrend og undertegnede + mange andre. Det er pudsigt at se dem gøre stads af én for at få én med, – det har de ikke gjort før.
>
> Forøvrigt skal man vist til at belave [sig] på en bred ryg. [...]
>
> Deres ThL.[97]

Med "G-N's stykke" henviser Laub utvivlsomt til en artikel i *Berlingske Tidende*, hvor Svend Godske Nielsen under overskriften "Universitets-Dilettantisme" fremkommer med en stærk kritik af fakultetets udnævnelse af professorerne Grønbech og Kuhr, "dette Dommervalg, der er en Haan mod al sund Fornuft og videnskabe-

---

Norlind og Sandvik hænger muligvis sammen med, at Norlind og Sandvik sammen med Hammerich var medlemmer af det otte-mands-råd, som i perioden 1921-26 tegnede det såkaldte *Société "Union Musicologique"*. Denne sammenslutning, som var den egentlige efterfølger for det i 1899 grundlagte – og derefter med verdenskrigens udbrud opløste – *Internationale Musikgesellschaft*, blev i 1927 afløst af *Internationale Gesellschaft für Musikwissenschaft*, som fortsat består. Desuden optræder Krohn i flere tilfælde som bidragyder til sammenslutningens publikation, *Bulletin de la Société "Union Musicologique"*, som foruden artikler indeholder 'musikologiske' rapporter fra de enkelte lande, heriblandt Danmark. Konkurrencen nævnes således i forbigående af Fritz Crone i hans rapport for året 1924; *Bulletin de la Société "Union Musicologique"*, 5, 1925, s. 74.

95 Jf. fx *Berlingske Tidende*, 24.12.1923 (R–m.).

96 Om der i sammenstillingen af Angul Hammerichs fornavn med lignelsen om den uærlige godsforvalter (Lukas-evangeliet 16,8) ligger en pointe, får stå hen.

97 Brev fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, 10.1.[1924]; SB, KJS, ukatalog. papirer. Brevet bærer kun dateringen "Torsd. 10 Jan.", men der kan ikke herske tvivl om, at årstallet er 1924.

lig Redelighed" og som "bekræfter den stadig voksende Mistanke om, at det ved Universitetets Afgørelser jævnlig er andre end de rent videnskabelige Hensyn, der gør sig gældende". Efter Godske Nielsens opfattelse burde fakultetet have vedgået sig dets – forståelige – inkompetence og i stedet for have inddraget Laub, alene af den grund, at han med hensyn til emnerne for Jeppesens og Abrahamsens disputatser "er Ekspert i saa høj Grad som vist næppe nogen indenfor Skandinavien".[98]

Det såkaldte interview med dekanen er en notits, hvor Aage Friis yderst kortfattet replicerer bl.a. Godske Nielsens kritik med, at alt er foregået efter reglerne.[99] Laubs spydige karakteristik af sig selv som "et fanatisk klikemenneske" indikerer i den forbindelse, at han udmærket var klar over, hvilken argumentation fakultetet havde anvendt og "meddelt ministeriet" (herom senere).

Endelig henviser Laub med "vort stykke" til den regulære protestskrivelse, som en række af tidens mest fremtrædende musikpersonligheder åbenbart mente det nødvendigt at forfatte, da sammensætningen af konkurrencekomitéen var blevet offentliggjort. Ifølge *Musik* "samledes danske Musikhistorikere til et Møde", hvilket resulterede i følgende udtalelse, som tilstilledes fakultetet og den 12. januar offentliggjordes gennem Ritzaus Bureau:

> Til Det filosofiske Fakultet ved Københavns Universitet!
>
> Undertegnede føler sig foranledigede til at udtale vor Forundring over og Beklagelse af, at der i Dommerkomitéen ved den forestaaende Konkurrence om et Docentur i Musikvidenskab – forhen Musikhistorie – kun er indvalgt *én dansk* Musikhistoriker, nemlig den afgaaede Docent, Professor Dr. Angul Hammerich, medens der fra Udlandet (Skandinavien) er tilkaldt tre Musikhistorikere.
>
> Vi maa heri se en Mangel paa Hensyntagen til det Arbejde, som er udført af vore hjemlige Musikhistorikere uden for Universitetet, en Tilsidesættelse, der sætter dette Arbejde i et ugunstigt Lys, saavel over for vort eget Kunstinteresserede Publikum som over for Udlandet (ikke mindst Nabolandene), og vi maa hævde, at Billighed og Retfærdighed – ogsaa over for de til Docenturet konkurrerende – maatte have ført til, at der i Komitéen var bleven indvalgt – foruden den afgaaende Docent – mindst ét Medlem af de danske Musikhistorikeres Midte.
>
> Kjøbenhavn, i Januar 1924.[100]

98 *Berlingske Tidende*, 7.1.1924 (Sv. Godske Nielsen).

99 *Politiken*, 9.1.1924 (Frib.).

100 Citeret efter *Musik*, 8/1, 1924, s. 8; jf. *Berlingske Tidende, København, Nationaltidende* og *Politiken* fra den 12.1.1924. En kopi af skrivelsen, dateret 11.1.1924, findes i RA, KUA,

Foruden formændene for hhv. Dansk Komponistforening (Hakon Børresen), Cæciliaforeningen (H.O.G. Ellinger), Dansk Tonekunstner-Forening (Peder Gram) og Musikpædagogisk Forening (Roger Henrichsen) samt næstformanden i Dansk Musikselskab (C. Claudius) er skrivelsen underskrevet af J. Aarsbo, Will. Behrend, Jul. Foss, Louis Glass, S.A.E. Hagen, Gustav Helsted, Gustav Hetsch, Georg Høeberg, Thomas Laub, Carl Nielsen, H. Grüner Nielsen, Hortense Panum, Hother Ploug, Godtfred Skjerne og Anton Svendsen.

Det siges, at adskillige af Dommerudvalgets Medlemmer dyrker Musik i deres ledige Timer....

"Universitetets musikalske Dommerkomité" tegnet af Alfred Schmidt, *Berlingske Tidende*, 3.2.1924. Fra venstre mod højre ses Angul Hammerich, Victor Kuhr, Vilhelm Grønbech, dekan Aage Friis og suppleanten O.E. Ravn, dvs. komitéens danske medlemmer (dog undtaget P.S. Rung-Keller). Trommen er blå!

Skrivelsen vakte behørig opsigt og fik følgeskab af adskillige indlæg i dagbladene. I en kronik i *Politiken* fremfører Hugo Seligmann en voldsom kritik og hæfter sig i den forbindelse især ved, at dommer-

journal-nr. 213/1923. Ifølge *Musik* skulle mødet have fundet sted *umiddelbart* efter meddelelsen om komitéens sammensætning.

komitéens "danske Kontingent – naar lige netop den afgaaede Professor undtages – udelukkende bestaar af Dilettanter", hvortil Rung-Keller altså også regnes.

Der ville efter Seligmanns opfattelse rejse sig "et Ramaskrig [...], hvis man ved Konkurrence om en Professorplads ved Akademiet [...] satte som Dommere Mænd, der ikke var Folk af Faget, f. Eks. et Par Læger, der malede i deres Fritid". Endelig peger han – helt relevant – på det absurde forhold, at universitetet jo kort tid forinden havde brugt netop manglen på kompetence som begrundelse for ikke at kunne bedømme Jeppesens og Abrahamsens disputatser:

> Paa Grund af manglende Sagkundskab kunde man i sin Tid ikke lade nogen af de tre Konkurrenter disputere herhjemme, [...]. Men nu, naar det virkelig gælder, ved Besættelsen af selve Docenturet, stamper man vupti en Sagkundskab for en Dag op ad Jorden.[101]

– et forhold, som også af Svend Godske Nielsen fremstilles med bidende ironi:

> I Mellemtiden er Fakultetets Kompetence altsaa tiltaget i den Grad, at to af dets Medlemmer nu er i Stand til ikke blot at bedømme Afhandlingerne isoleret betragtet, men ogsaa – hvad der er ulige vanskeligere – at udøve et begrundet Skøn om, hvilket af de paagældende Værker, der maa anses for det betydeligste. De Herrer maa i Sandhed have forstaaet at benytte den forløbne Tid vel.[102]

Godske Nielsen, Seligmann og flere andre står helt uforstående over for det faktum, at der ikke er sket henvendelse til Laub, samt efterlyser den forklaring, som "efter Professor Friis' Sigende [er] deponeret hos Undervisningsministeren".[103]

Et officielt svar på protestskrivelsen modtog kritikerne aldrig fra fakultetet, men dekanen, Aage Friis, må ikke desto mindre have følt sig presset til over for offentligheden at forsvare fakultetets afgørelse, eftersom han den 18. januar afgav en udtalelse til *Berlingske Tidende*. Udtalelsen er i det store og hele sammenfaldende med indholdet af den skrivelse, som fakultetet den 29. november tilsendte ministeriet – og som nødvendigvis må være 'den hos Undervisningsministeren deponerede forklaring' –, men som altså

---

101 *Politiken*, 15.1.1924 (Hugo Seligmann).

102 *Berlingske Tidende*, aftenudg. 28.1.1924 (Sv. Godske Nielsen).

103 *Politiken*, 15.1.1924 (Hugo Seligmann). Som den tilsyneladende eneste anfører Ejnar Forchhammer i *København*, 12.1.1924, at aktionen er overilet og et slag i luften.

først nu halvanden måned senere kommer til offentlighedens kendskab.[104] Friis slår indledningsvis fast, at sammensætningen af dommerkomitéen er sket ifølge de gældende regler, samt

> [...] efter den omhyggeligste Overvejelse af de forskellige Hensyn, der burde tages for at komme ud over de Vanskeligheder, der foreligger, dels ved at Fakultetet i Musikvidenskab ingen egentlig Sagkyndig har i sin Midte og uden fremmed Bistand overhovedet ikke kunde tage Stilling i Sagen, dels ved, at der indenfor de interesserede danske Musikkyndige gør sig stærke Modsætninger gældende, der ogsaa har præget den offentlige Bedømmelse af de tre Konkurrerende.[105]

Her peges naturligt nok på det største problem i hele sagskomplekset, nemlig manglen på musikvidenskabeligt kvalificerede personer inden for universitetets egne rækker. Men samtidig fremhæves det forhold, som senere i udtalelsen helt specifikt omtales som "de Stridigheder, der deler den danske Musikverden", og som af dekanen udlægges som et reelt problem i forbindelse med udvælgelsen:

> For at tilvejebringe en Ordning, der kunde forene Hensynet til Sagkundskab og Upartiskhed, har Fakultetet henstillet til Ministeriet, uagtet det *kun* drejer sig om Besættelsen af et Docentur, ved hvilken Konkurrencen kan simplificeres, at lade den foregaa under samme Former som Konkurrencen til et Professorat, bl. a. ved at gøre Dommerkomitéen saa stor som mulig.[106]

Ifølge Friis fik "Hensynet til Sagkundskab" fakultetet til – ud over Hammerich, som var den eneste *formelt* kvalificerede dansker – kun at indsætte "de to af sine Medlemmer, der maa anses for at være de mest sagkyndige paa musikalsk Omraade" (Kuhr og Grønbech). Herudover blev Rudolph Berg, som også var medlem af bedømmelsesudvalget, samt Thomas Laub foreslået. Førstnævnte var imidlertid syg, og selvom "Fakultetet [ønskede] at foreslaa den meget kompetente Organist Th. Laub", var det ikke muligt, eftersom "Hr. Laub bl. a. ved Bladanmeldelse af de to Ansøgeres Arbejder [...] havde præjudiceret Sagen i den ene Ansøgers Favør" og derfor "beklageligvis ikke [kunde] foreslaas som uvildig Dommer". Organisten Rung-Keller må herefter tilsyneladende have fremstået

---

104 Hverken protestskrivelsen fra de danske musikhistorikere eller dekanens udtalelse til *Berlingske Tidende* er imidlertid nævnt, endsige citeret i den officielle – og i alt væsentligt detaljerede – redegørelse for hele sagsforløbet, som findes i *Aarbog*, 1923-24, s. 25-29.

105 *Berlingske Tidende*, 18.1.1924.

106 *Ibid.*; dvs. syv medlemmer foruden dekanen.

som den eneste mulighed for et uvildigt dansk medlem af komitéen, eftersom den jo kompletteredes med de tre udlændinge Krohn, Sandvik og Norlind.[107]

Dekanens udtalelse blev prompte – og med stor voldsomhed – kritiseret, både for de foretagne og de ikke-foretagne valg. Først og fremmest sattes der spørgsmålstegn ved Rung-Kellers kvalifikationer. I tidsskriftet *Musiks* januar-nummer påpeges således, at hvis Rung-Keller var blevet valgt i sin egenskab af musiker "turde vel langt betydeligere Navne føle sig brøstholdne", og med hensyn til hans kvalifikationer som musikhistoriker "maa der gøres skarp Indsigelse, fordi han paa intet Punkt vil kunne betragtes som saadan".[108]

Thomas Laub, som i denne fase af forløbet vel nærmest fik tildelt en ufrivillig hovedrolle, tog – ikke overraskende – selv til genmæle oven på fakultetets og dekanens udtalelser. I et indlæg i *Berlingske Tidende* hæfter Laub sig naturligvis ved, at dekanen vurderer ham som værende meget kompetent, og undrer sig over, at han – selvom "Emnet for de to af Disputatserne oven i Købet [var] mit Speciale!" – ikke blev spurgt hverken i forbindelse med antagelsen af disputatserne eller i forbindelse med bedømmelsen af ansøgningerne, hvilket i begge tilfælde ligger før "de famøse Artikler [...], som er Hindringen for min Adkomst til Dommerværdigheden". Laub redegør derefter kort for tendensen i de to artikler og slutter af med følgende:

> Jeg maa derfor paa det bestemteste hævde: ingen har Ret til at insinuere, at jeg, fordi jeg har udtalt, at Jeppesen *hidtil* har præsteret det bedste Arbejde, alligevel af *personlige* Grunde skulde nægte de to andre Anerkendelse, hvis de senere virkelig præsterede noget bedre. Alt ialt vil jeg dog prise min Lykke, at jeg ved disse Artikler har gjort mig umulig. Det ligger bedst for mig at opslaa min Prædikestol ude paa Torvet, hvor man kan tale frit. Inde i Videnskabens hellige Haller – det har jeg erfaret i denne Sag – maa hvert Ord ængsteligt vejes, der maa skæves tilhøjre og tilvenstre – og alligevel risikerer man, at der vejres Partiskhed i Ens Færd. Oprigtig talt, er der noget mere krænkende end Beskyldningen for Partiskhed i videnskabelige Spørgsmaal? Og denne Beskyldning mod mig stod ikke at læse i Redegørelsens Ord, men tydeligt mellem dens Linier.[109]

---

107 *Ibid.*

108 *Musik*, 8/1, 1924, s. 9. Rung-Keller drev eget orgelbyggerværksted 1899-1906 og var derefter i mere end 40 år kantor og organist ved Vor Frelsers kirke. Hans lærergerning ved konservatoriet strakte sig frem til 1952.

109 *Berlingske Tidende*, 21.1.1924 (Thomas Laub).

Som tilfældet var i forbindelse med protestskrivelsen informerer Laub Jeppesen med det samme:

> Mandag
>
> Ja, så skrev jeg da (det kommer idag eller imorgen i Berl.), – jeg havde opgivet det i lørdags. Idag er jeg bange for at slutningen som jeg i min retfærdige harme igår fandt rigtig, måske er lidt for vred. Redegørelsen fra de herrer i fredags var i høj grad personlig krænkende, og jeg kunde aldrig tænke at arbejde sammen med de bæster, så jeg vilde gøre mig umulig. Det har jeg sikkert også gjort.
>
> Hør sig mig: folk i min alder[110] kan ikke stå en time på gaden, og måske ikke få siddeplads når man kommer ind. Hvad kan der gøres for at skaffe "meget kompetente" tilhørere plads ved foredragene ved konkurrencen? Kan De skaffe mig en sikret plads?
>
> Deres ThL.[111]

Laub havde i enhver henseende gjort sig umulig,[112] og det er symptomatisk, at han i sit brev retter opmærksomheden mod nogle rent praktiske forhold omkring konkurrencen og dermed opgivende understreger det nytteløse i alle bestræbelserne på at få ændret dommerpanelets personsammensætning. For på trods af de mange protester blev der selvfølgelig ikke rokket ved sammensætningen af konkurrencekomitéen.

I sagens første akt, bedømmelsesudvalgets vurdering af de tre ansøgninger, havde Jeppesen af uklare årsager ikke vundet den forventede hurtige sejr, og i sagens anden akt, den meget vigtige nedsættelse af konkurrencekomitéen, havde Jeppesens mest trofaste og vigtigste støtte, Thomas Laub, som følge af misforstået anmeldelsesiver gjort sig selv til et oplagt mål for anklager om par-

---

110 Laub var på dette tidspunkt 71 år gammel.

111 Brevkort fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, poststemplet 21.1.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer; her gengivet uforkortet. Flere af Laubs breve til Jeppesen er meget indforståede, men selv i de tilfælde, hvor det ikke har været muligt at klarlægge den konkrete baggrund for ordlyden i brevene, bekræfter de Laubs uforbeholdne støtte til Jeppesen, fx "Kære J. Jeg har hørt, at en ven af os har talt i 3 timer med en ikke-ven af mig, tildels om mig. Selvflg. burde samme ven fortælle mig derom, men – det kan jo ikke ventes fra den side"; brevkort fra Laub til Jeppesen, poststemplet 31.1.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer. "Hvis [...] brevindholdet blev bredt ud ved sladder (sådan som man gjorde ved mit "famøse" brev – – vær ikke bange, jeg skal ikke gøre det) havde de højlærde da 7 gange så megen grund til at tale om "subjektiv" partigængeri, som de har, når de taler om mig"; brevkort fra Laub til Jeppesen, poststemplet 1.2.1924; *ibid.*

112 Povl Hamburger vurderer sagen således: "Bag Universitetets Afvisning af ham laa der næppe nogen Tvivl om hans upartiske Sindelag, kun en Erkendelse af, at han, som Sagerne laa, i Offentlighedens Øjne *maatte* betragtes som inhabil"; Povl Hamburger: *Thomas Laub. Hans Liv og Gerning*. København 1942, s. 149.

tiskhed og dermed i realiteten stillet sig selv uden for indflydelse. Laub var faktisk den eneste af de i forbindelse med besættelsen af konkurrencekomitéen nævnte danskere, om hvem der på intet tidspunkt fremførtes tvivl vedrørende de nødvendige musikfaglige kompetencer. Men lige lidt hjalp det. Og forude ventede tredje og afgørende akt.

Konkurrencen

I dagene frem til konkurrencens begyndelse intensiveredes omtalen af begivenheden, og i knap to uger frem til det endelige resultatet var offentliggjort, lagde de københavnske dagblade spalteplads til en dag-til-dag dækning.[113] Selvom konkurrencen ikke nåede forsiderne, vidner såvel omfanget af de enkelte artikler som overskrifter i stil med "Kampen om Musik-Docenturet", "Dr. Jeppesen møder med 6 Mands Orkester!" og "Anden Akt af det spændende Drama" om, at den har været godt stof. Dækningen af konkurrencen spændte fra fyldige portræt-artikler og referater af forelæsningerne til satiriske vers, karikatur- og portrættegninger samt fotos. De tre kombattanter fik i alle aviser en grundig præsentation – samlet[114] eller hver for sig – og fx omfattede *Politikens* føljeton af "Musikkonkurrencens Portræter" ikke blot Abrahamsen, Jeppesen og Krogh, men tillige hele dommerpanelet.

Det var blevet bestemt, at konkurrencen skulle bestå af tre forelæsninger. Emnet for de to første forelæsninger kunne deltagerne selv bestemme, mens de i den sidste skulle forelæse over et af konkurrencekomitéen udvalg emne, som meddeltes dem af dekanen mandag d. 18. februar kl. 9, således at de havde tre dages forberedelsestid. Hver forelæsning var på 45 minutter, og før hver af de to første forelæsninger skulle deltagerne aflevere otte maskinskrevne eksemplarer af forelæsningsteksten til brug for komitéens medlemmer. Der blev trukket lod om rækkefølgen, og programmet kom til at se ud som følger:[115]

---

113 Det drejede sig om *Berlingske Tidende, B.T., Ekstrabladet, København, Nationaltidende, Politiken* og *Socialdemokraten*.

114 Da bladet *Vore Herrer*, 9/3, 31.1.1924 (piano), portrætterede de tre, blev det pointeret, at præsentationerne foregik "i neutral Bogstavorden".

115 Citeret efter *Musik*, 8/4, 1924, s. 48; titlerne på de enkelte forelæsninger afviger lidt fra kilde til kilde. De maskinskrevne manuskripter til forelæsningerne, som er bevaret på Det

Torsdag den 14. februar

Kl. 10-11 ABRAHAMSEN: "Indledning til Musikvidenskaben"
Kl. 11-12 KROGH: "Indledning til Musikvidenskaben"
Kl. 2-3 JEPPESEN: "Sarti"

Lørdag den 16. februar

Kl. 10-11 JEPPESEN: "Richard Wagner i moderne musikvidenskabelig Belysning"
Kl. 11-12 ABRAHAMSEN: "Mozarts 'romantiske' Sonater for Klaver og Violin"
Kl. 2-3 KROGH: "Johannes de Grocheo's Theoria og dens Betydning for Musikvidenskaben"

Torsdag den 21. februar

OPGIVET EMNE: "Musikomvæltningen omkring Aar 1600"[116]
Kl. 10-11 KROGH
Kl. 11-12 JEPPESEN
Kl. 2-3 ABRAHAMSEN

Kongelige Bibliotek, omfatter for Jeppesens og Kroghs vedkommende kun konkurrencens to første dage (Knud Jeppesen: Musikvidenskabelige arbejder; KB, Ny Kgl. Samling, 2263-2°; Torben Krogh: Musikvidenskabelige arbejder; *ibid.*, 2264-2°), for Abrahamsens vedkommende tillige, hvad der forekommer at være et ukomplet manuskript på kun fem sider til den tredje konkurrencedags forelæsning over det bundne emne (Erik Abrahamsen: Musikvidenskabelige arbejder; *ibid.*, 2262-2°). Jeppesens offentliggørelse af teksten til sin sidste forelæsning (Knud Jeppesen: "Musikomvæltningen omkring Aar 1600"; *Musik*, 8/6, 1924, s. 76-77 og 8/7, 1924, s. 88-90) har derfor efter alt at dømme status som det eneste komplette overleverede vidnesbyrd fra sidstedagens forelæsninger. På Statsbiblioteket findes håndskrevne versioner af Jeppesens tre forelæsninger, på basis af hvilke Det Kongelige Biblioteks to maskinskrevne samt den trykte udgave synes at være foretaget; Knud Jeppesen: Konkurrence-Forelæsninger; SB, KJS, kapsel 34: *Forelæsninger II*. Interessant er det imidlertid at konstatere, at kun den sidste af forelæsningerne er skrevet i Jeppesens meget karakteristiske og let genkendelige håndskrift, mens de to andre forelæsninger om hhv. Sarti og Wagner foreligger i en håndskrift, som efter alt at dømme *ikke* er Jeppesens. Det har ikke været muligt at identificere denne håndskrift, endsige få klarlagt, hvorfor Jeppesen muligvis har fået hjælp til renskrift af forelæsningerne.

116 I regelsættet for magisterkonferens i musikhistorie fra marts 1915 (jf. note 29) anføres m.h.t. speciale-emne en lang række "Eksempler til Vejledning", heriblandt "Musikomvæltningen ved Anno 1600" (*Aarbog*, 1915-20, I. Del, s. 293), og Hammerich og Buhl havde som en af de tre 4-timers skriftlige opgaver ved Torben Kroghs konferens i 1919 stillet opgaven "Musikreformen i Florens omkring Anno 1600 samt dennes Udløbere i Italien" (*ibid.*, s. 190). Om Krogh 'genbrugte' dele af denne opgave er imidlertid uvist. At Hammerich også var bekendt med, at Jeppesen tidligere havde skrevet om dette emne, kan fastslås ud fra det faktum, at der blandt Jeppesens papirer på Statsbiblioteket findes et upagineret manuskript på ni sider med titlen "Musikomvæltningen ved Aar 1600", som bærer påskriften "Grundtrækkene klart optrukne [/] God Fremstilling [/] 8.3.16 A. Hammerich"; SB, KJS, kapsel 32: *Div. ms., foredrag og artikler*. At manuskriptet er placeret i en kuvert med påskriften "Magister forelæsning [...]", må være en fejl (Jeppesens konferens afholdtes i 1918 og ingen af emnerne svarer hertil), og bortset fra enkelte helt faktuelle oplysninger er der ingen sammenfald med konkurrenceforelæsningen.

Konkurrencen var henlagt til de stilfulde rammer i det nyrestaurerede universitetsanneks i Studiestræde, og dommerkomitéen indtrådte hver dag i auditoriet "i højtideligt Optog" og satte sig i røde lænestole omkring "et med højtideligt grønt Filttæppe dækket, halvcirkelformet Bord".[117]

Fra Venstre til Højre ses siddende omkring Dommerbordet: Professor Kuhr, Professor Norlind (svensk), Dr. Sandvik (norsk), Professor Ilmari Krohn (finsk), Professor Aage Friis og Professor Angul Hammerich.

Seks af dommerkomitéens otte medlemmer tegnet til *Berlingske Tidende*, aftenudg. 14.2.1924 (Grønbech og Rung-Keller mangler).

Der har alle tre dage været tale om noget af et tilløbsstykke, hvor hver en plads i auditoriet har været optaget. Aviserne kunne berette om dels "et [...] stort Publikum i alle Samfundslag", dels at "De reserverede Pladser bugnede [...] under Vægten af megen og saare forskelligartet Lærdom".[118] Foruden de tre konkurrenters forældre, slægtninge og venner lagde mange af de 'kendte' vejen forbi, hvilket minutiøst blev refereret i bladene. Foruden en del universitetsfolk, herunder rektor Hans Munch-Petersen, sås bl.a. William Behrend, Hakon Børresen, Carl Claudius, Ejnar Forchhammer, Peder Gram, Gustav Hetsch, Roger Henrichsen, Thomas Laub, Carl Nielsen, Svend Godske Nielsen, Hortense Panum, Hother Ploug, Knudåge Riisager, Poul Schierbech, Fr. Schnedler-Petersen, Hugo Seligmann, Godtfred Skjerne og Anton Svendsen blandt tilhørerne.

---

117 *Berlingske Tidende*, aftenudg. 14.2.1924 (R–m.). Komitéens suppleant, O.E. Ravn, sad også med ved bordet.

118 *Ekstrabladet*, 21.2.1924.

> Den ædle Turnering følges da ogsaa med stadig større Interesse. Professorer og Doktorer kommer og gaar [...]. Musikfolk forsømmer deres Timer og andet Arbejde for at sidde og lytte [...]. Og Resten af de mange Pladser er besat med unge Damer, der Time efter Time med spændt Opmærksomhed følger denne Talekamp og vejer Chancerne.[119]

En egentlig faglig, indholdsmæssig vurdering af forelæsningerne vil nærværende arbejde ikke give,[120] men derimod forsøge at opsummere det indtryk af de tre konkurrenter – fagligt såvel som personligt – som findes gengivet i dagspressen.

At de alle tre i langt højere grad har lagt vægt på det docerende frem for det musikalske er der ingen tvivl om:

> De lignede nemlig alt andet end Musikmennesker. Med deres markerede, glatragede Ansigter mindede de om amerikanske Filmshelte, med deres korrekt friserede Haar ledte de Tanken hen paa Kammerjunkere, som er til Hofbal.[121]

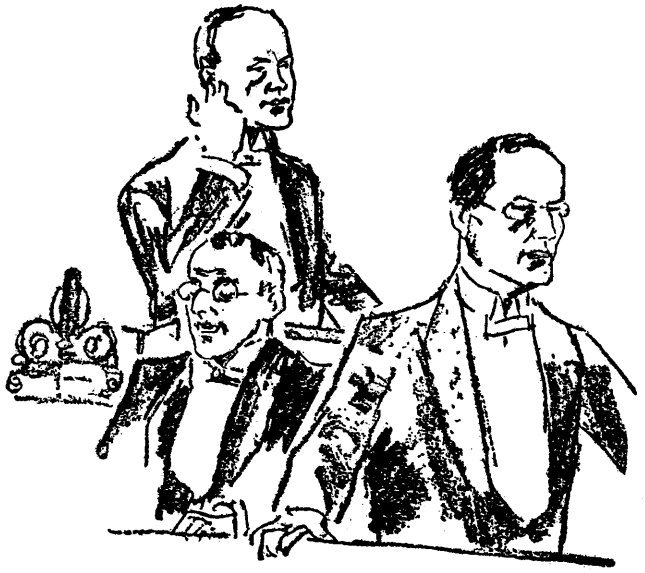

De tre konkurrenter tegnet til *Politiken*, 15.2.1924
(øverst Krogh, nederst Jeppesen og Abrahamsen).

119 *Politiken*, 17.2.1924 (Maurice).

120 Hvilket til dels også ville være umuligt, eftersom der fra sidstedagen kun er overleveret Jeppesens forelæsning, jf. note 115.

121 *Politiken*, 15.2.1924 (Professeur).

Mest tør og akademisk fremstod Erik Abrahamsen, som på det tidspunkt var 30 år gammel og af flere betegnedes som den modneste af de tre. Referaterne fra hans tre forelæsninger giver indtryk af, at han 'leverede varen' elegant og formfuldendt, strengt holdende sig til emnet og nøje tilpasset den tildelte tid, med andre ord "en koncis, lidt kølig og strengt alvorlig Præstation".[122] Ingen lastede Abrahamsen for noget, bortset fra at der måske manglede lidt gnist:

> Ingen skal faa mig til at skrive, at Abrahamsen er morsom; naar han bliver 50, er han jo en ren Højesteretsdommer Rump af Tørhed og Korrekthed![123]

Torben Krogh var med sine 28 år feltets yngste, og han fremstår som Abrahamsens diametrale modsætning. Fra hans forelæsninger berettes det, at han foruden at være godt hjemme i sine emner var både livlig og morsom, og til tider så impulsiv, at det næsten tog magten fra ham. Selv andendagens redegørelse for Grocheos middelaldertraktat – på papiret konkurrencens mest tørre emne – blev til en "livfuld Forelæsning, der [...] gentagne Gange fremkaldte sympatisk Munterhed" blandt tilhørerne.[124] Også Kroghs første forelæsning foregik tilsyneladende under nærmest dramatiske udfoldelser:

> Jeg har aldrig set en Mand som i den Grad kan komme i Ekstase over [...] antallet af Overtoner i en Trompet. Vi andre, der er i Stand til at se ganske lidenskabsløst paa Svingningshøjden i en G-Streng og paa et trestrøget C's objektive Væreformer, har lidt vanskeligt ved at forstaa, at Dr. Krogh kan lade sig henrive til den Kendsgerning, at en Tones Karakter er afhængig af Højde, Intensitet og Klangfarve, at han hamrer sine Knoer hvide i Katedret og raaber sine Sandheder ind i Ansigtet paa Professor Friis, som han dog ikke kan forlange skulde interessere sig for disse musikalske Specialist-Petitesser.[125]

Mens beretningerne fra både Abrahamsens og Kroghs forelæsninger vidner om solide og først og fremmest stabile præstationer, forholder det sig anderledes for Knud Jeppesens vedkommende, idet han stik imod forventning og favoritværdighed leverede en noget ujævn præstation. Meget tyder på, at Jeppesen, som med sine 31 år var alderspræsident, fejlvurderede – og måske endog undervurde-

122 *Nationaltidende*, aftenudg. 14.2.1924.

123 *Ekstrabladet*, 15.2.1924 (old.).

124 *Berlingske Tidende*, 17.2.1924 (R–m.).

125 *Ekstrabladet*, 15.2.1924 (old.)

rede – situationen og dermed i langt højere grad selv medvirkede til at tabe konkurrencen, end at der var tale om, at Abrahamsen faktisk vandt over ham.

Indledningsforelæsningen blev ikke desto mindre bemærkelsesværdig, idet Jeppesen "havde en Trumf i Baghaanden",[126] som han altså valgte at spille ud allerede på førstedagen. I god tid før konkurrencens start skriver Aage Friis til Jeppesen – utvivlsom som svar på skriftlige forespørgsler – og bekræfter, at der i auditoriet vil forefindes et klaver, samt at Jeppesen må anvende assistance ved musikalske demonstrationer; desuden får han tilladelse til at afholde en prøve onsdag den 13. februar om aftenen.[127] Årsagen var den, at Jeppesen som den eneste af de tre konkurrerende ville illustrere sin forelæsning med klingende musik,[128] hvilket rygtedes og hurtigt fandt vej til avisspalterne i nærmest sensationspræget omtale:

> Giver Dr. Jeppesen Kammerkoncert? [...] Sensationen [...] er Rygterne om, hvad Dr. Jeppesen vil foretage sig.[129] – Forelæsning til Orkesterledsagelse. [...] med ham holdt Sensationen sit Indtog i Auditoriet.[130] – Det var rygtedes, at den sidste Konkurrent, Dr. Jeppesen, vilde lade sin Forelæsning illustrere med Musik og Sang. Derfor havde Formiddagens Tilhørerskare denne Gang indfundet sig ledsaget af Damer.[131]

Forelæsningen omhandlede blandt andet Jeppesens fund af "Sang- og Orkesterstemmer til 5 Kantater signerede Sarti" i St. Nikolai Kirke i Nakskov. Jeppesen anfører, at han "blev [...] den første Musikvidenskabsmand af Faget, der kom over dem" og redegør for sine deraf udsprungne undersøgelser. Foruden musikillustration af indledningstakterne til de fem kantater indskyder Jeppesen hen mod forelæsningens afslutning en opførelse af kantaten i g-mol fra 1768:

---

126 *Ibid.*, 15.2.1924 [usigneret].

127 Brev fra Aage Friis til Knud Jeppesen, 2.2.1924, og brevkort fra Friis til Jeppesen, 6.2.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer.

128 I samme forbindelse skriver Carl Nielsen fra Göteborg til Knud Jeppesen mandag før konkurrencens start: "Ifald De bryder Dem om at gøre en Prøve for mig og maaske Deres nærmeste – vi talte om det – er jeg til Disposition naarsomhelst efter Tirsdag. Jeg kommer til Kjøbenhavn imorgen Aften Kl 10 50 [...]"; brev fra Carl Nielsen til Knud Jeppesen, 11.2.1924; KB, Carl Nielsen Arkivet, I.A.c.

129 *Ekstrabladet*, 15.2.1924 (old.).

130 *Socialdemokraten*, 15.2.1924.

131 *Politiken*, 15.2.1924 (Professeur).

Ved Koncertsangerindens Frøken Margr. Petersen og de øvrige assisterende Damer og Herrers Velvilje er jeg i Stand til at give mine Tilhørere en Prøve paa den "koncerterende" Musik som har lydt i vore Kirker i det 18nde Aarh.[132]

Foruden sangerinden var der tale om et mindre orkester (fem strygere og en fagot) bestående af elever fra konservatoriet under ledelse af Mogens Wøldike (klaver), og det kontroversielle musikalske indslag blev sammen med selve forelæsningen modtaget positivt af såvel tilhørere som presse.

B.T. bragte 16.2.1924 denne karikaturtegning fra Jeppesens første forelæsning sammen med en 'poetisk' situationsrapport på seks vers, bl.a. følgende: "Sin egen Chance enhver maa støtte og vise Dommerne, man er go'. Med et Orkester den ene mødte. Det ærgred grusomt de andre to".

Jeppesens anden forelæsning, om Richard Wagner, som ikke indeholdt nogen overraskelser, blev også overvejende positivt modtaget, og var efter alt at dømme på niveau med de to andres. Ikke

132 Citeret efter Jeppesens håndskrevne manuskript; Knud Jeppesen: Konkurrence-Forelæsninger; SB, KJS, kapsel 34: *Forelæsninger II*; jf. note 115. Sammesteds findes en del forskningsnotater vedrørende Sarti og nodefundet, men så vidt vides kom der aldrig nogen publikation desangående fra Jeppesens hånd.

desto mindre tog *Ekstrabladets* rapporter lettere anstød af Jeppesens kritiske holdning til Wagner,[133] og *Politikens* udsendte fandt det nødvendigt at bemærke "en Mængde Sidespring, der ofte fjernede ham vel langt fra Emnet".[134] På trods heraf synes der at have hersket bred enighed om, at de tre deltagere stod nogenlunde lige før sidstedagens forelæsning over det opgivne emne.

> De tre Konkurrenters dygtige Præstationer har skabt Panik i Dommerkresen, Raadvildheden om, hvem der skal være den Heldige, vokser øjensynlig fra Time til Time.[135]

Efter én opsigtsvækkende og én mere ordinær forelæsning gik det galt for Jeppesen på tredjedagen. På trods af emnet, "Musikomvæltningen omkring Aar 1600", som af mange naturligt nok vurderedes til at ligge ham væsentligt nærmere end tilfældet var for både Abrahamsen og Krogh, leverede han en præstation, som flere anmeldere forholdt sig dels uforstående, dels kritiske til:

> Man maa lade Hr. Jeppesen, at han ikke gør noget Forsøg paa at indynde sig hos Dommerkomitéen ved tom Smiger, ja, han er ikke langt fra at haane dem for deres Valg af Emne, idet han indledede sin Forelæsning med en Bemærkning om, at man skal være varsom med at leddele Udviklingen, da den ikke bevæger sig efter de skarpe Grænser, som trækkes af indskrænkede Mennesker![136]

Man hæftede sig ved en noget lang og abstrakt indledning samt Jeppesens bemærkning om, at dommerkomitéen havde stillet "en saa let Opgave",[137] hvilket af flere blev tolket som et udslag af arrogance.[138]

---

133 *Ekstrabladet*, 16.2.1924.

134 *Politiken*, 17.2.1924 (Maurice). I *Jyllandsposten* (27.2.1924) gav Gustav Hetsch desuden udtryk for, at Jeppesens "ene Forelæsning over et selvvalgt Æmne havde været ret tynd og haft Karakteren mere af et Foredrag om Musik i en Forening end af en Prøve-Forelæsning paa Universitetet".

135 *Politiken*, 18.2.1924 (Professeur); jf. tillige *København*, 17.2.1924 (Ejnar Forchhammer), *Politiken*, 17.2.1924 (Maurice), *Berlingske Tidende*, 21.2.1924.

136 *Ekstrabladet*, 21.2.1924.

137 *Politiken*, 22.2.1924 (Maurice); jf. *København*, 22.2.1924, *Nationaltidende*, aftenudg. 21.2.1924, *Socialdemokraten*, 22.2.1924.

138 Jeppesens formulering lød således: "Spørgsmaalet, hvad det egentlig var, der foregik ved dette Aarhundredskifte kan, set fra et formelt Synspunkt, uhyre nemt besvares. Det var nemlig kort og godt Operaen, der opstod. Før den Tid havde man, saavidt vi ved, ikke kendt til Operaer i egentlig Forstand; nu havde man dem pludselig – det er det hele. Naar Dommerkomitéen har stillet en saa let Opgave som denne, kan jeg ikke tro andet, end at Meningen maa være, ikke at de Konkurrerende skal give en Udsigt over Resultaterne af

> Ud fra denne skæbnesvangre Opfattelse havde Dr. Jeppesen derefter anlagt sit Foredrag, der unægtelig ikke bød paa mange historiske Detailler, i det hele var mere Form end Indhold. En smuk Form var det ganske vist. [...] Men man savnede den videnskabelige Fordybelse i Emnet, og det var Synd for Dr. Jeppesens flotte Talent.[139]

At Jeppesen, selvom "han hele Tiden [havde] talt meget distinkt og ikke-jaget", tillige ikke udnyttede forelæsningstiden optimalt, men "til almindelig Forbavselse [sluttede], 10 Minuter før de ham tilstaaede 3 Kvarter var benyttede",[140] blev naturligvis også bemærket.

Også ifølge *Jyllandspostens* udsendte, Gustav Hetsch, som nogle dage efter konkurrencens afslutning skrev en lang artikel med overskriften "Universitetet og Sagkundskaben", var stillingen mellem de tre nogenlunde lige indtil den sidste konkurrencedag, hvor Jeppesen tabte slaget:

> [...] den sidste Dag, [...] gik Dr. Knud Jeppesen [...] hen og holdt en Forelæsning, der ikke blot var forbløffende tynd, men ogsaa en Fornærmelse mod baade Dommerkomité og Auditorium. En ubegribelig Taktløshed og en ganske mislykket Præstation, der maatte forklares ved enten utilgivelig Naivitet eller Toppunktet af Arrogance. Denne Forelæsning, der paavirkede alle Tilstedeværende overordentlig pinligt, har sikkert slaaet meget i Stykker for Dr. Jeppesen.[141]

Da konkurrencen var afsluttet, trådte dommerkomitéen sammen for at nå frem til en afgørelse. På trods af Jeppesens afsluttende præstation, og på trods af, at Abrahamsen nok under hele forløbet blev anset for en lidt større favorit end Krogh, tyder alt på, at der i komitéen har hersket stor uenighed om udfaldet. Det blev nødvendigt også at holde møde hele torsdag aften samt om fredagen, inden afgørelsen forelå.[142] I mellemtiden ventede offentligheden utålmodigt, og *Politiken* kunne således berette om nærmest valgdagslignende tilstande:

---

den allerede fremkomne Literatur, den, der foreligger i saa fyldig Grad og i saa let tilgængelig Skikkelse. Men derimod maa jeg forstaa Opgaven saadan, at det, man ønsker, er Talerens *personlige* Redegørelse for sit Forhold til Problemet – om muligt belyst ved Særstudier over det"; Jeppesen: "Musikomvæltningen [...]"; *Musik*, 8/6, 1924, s. 77; jf. note 115.

139 *Politiken*, 22.2.1924 (Maurice).

140 *Nationaltidende*, aftenudg. 21.2.1924.

141 *Jyllandsposten*, 27.2.1924 (Gustav Hetsch); Hetschs artikel blev gengivet i sin fulde ordlyd i *Musik*, 8/4, 1924, s. 49-50.

142 *Berlingske Tidende*, 22.2.1924 (R–m.); *Politiken*, 23.2.1924 (Maurice).

> Med hvilken Interesse Udfaldet af Universitets-Konkurrencen var imødeset, fik vi i Gaar det kraftigste Vidnesbyrd om. Hele Dagen igennem kimedes der paa vores Telefoner af Folk, som vilde vide, hvem der var blevet den heldige. Det var næsten som paa en Valgdag.[143]

Fredag eftermiddag afgav komitéen sin instilling til Undervisningsministeriet, samtidig med at den offentliggjordes via Ritzaus Bureau. Udfaldet af konkurrencen blev på baggrund af det passerede ikke overraskende, at Erik Abrahamsen stod som sejrherre, og dermed kunne udnævnes som docent i musikvidenskab.[144] Sagen var i formel henseende endegyldigt afsluttet, for Jeppesens og Kroghs vedkommende var slaget tab, og hermed kunne historien for så vidt godt være sluttet. Men det gjorde den ikke helt – endnu.

Den efterfølgende kritik

Da konkurrencekomitéen havde afgivet sin indstilling, og den konkrete ordlyd blev kendt af offentligheden, indløb nok en storm af protester, og denne gang med endnu større kraft end før konkurrencen.

Konkurrencekomitéen indskrænkede nemlig ikke indstillingen til en motiveret udpegning af Abrahamsen, men udtalte, at alle tre ansøgere – på baggrund af såvel deres skriftlige produktion, indsendte anbefalinger, osv. som deres præstationer ved forelæsningerne – måtte erklæres for fuldt ud kvalificerede, og at det derfor var med beklagelse, at kun én kunne indstilles til stillingen. Grønbech, Kuhr og Sandvik havde peget på Abrahamsen, Krohn og Rung-Keller på Jeppesen, mens Hammerich og Norlind mente, at Krogh var den bedst egnede til stillingen, idet Aage Friis ikke så sig i stand til at bedømme ansøgernes videnskabelige kvalifikationer og derfor ikke deltog i afstemningen. Uden nærmere begrundelse eller motivation fik komitéens endelige afgørelse herefter følgende ordlyd:

> Efter at have præciseret disse principale og forskellige Standpunkter har Dommerkomiteen imidlertid under Hensyn til de for alle tre Ansøgere fælles, tilstrækkelige og værdifulde, alt anførte Kvalifika-

143 *Politiken*, 23.2.1924 (Maurice).

144 Kongelig udnævnelse af 26. februar 1924.

> tioner og Forudsætninger forenet sig i en fælles Indstilling og indstiller derfor enstemmig Dr. Erik Abrahamsen til at udnævnes til Docent i Musikvidenskab ved Københavns Universitet.[145]

Mens det i nærværende sammenhæng er selve udfaldet af konkurrencen og de heraf følgende vidtrækkende konsekvenser, som er det centrale, var det dengang især proceduren – som hermed blotlagdes for alle og "ligefrem [vakte] Forfærdelse i vide Kredse"[146] –, som gav anledning til voldsom kritik. I den førnævnte artikel anfører Gustav Hetsch således, at dommerkomitéens indstilling dels var "indiskret eller aabenhjærtig eller ondskabsfuld", dels åbnede mulighed for spekulationer om selve afstemningen:

> Hvorledes det overhovedet kunde gaa til, at Dommerkomitéen [...] kunde fremkomme med en *enstemmig* Indstilling til Ministeriet, uden at der vides at være foretaget yderligere Afstemninger, er en Gaade, som det kunde være interessant at faa løst.[147]

Idet Hetsch erindrer om den kraftige kritik ved dommerkomitéens udpegelse, opsummeres afstemningsresultatet således, at Krogh var den eneste, der fik stemmer fra udelukkende sagkyndig side (Hammerich og Norlind), Jeppesen fik én sagkyndig (Krohn) og én ikke-sagkyndig (Rung-Keller) stemme, mens Abrahamsen fik to ikke-sagkyndige stemmer (Grønbeck og Kuhr) og én sagkyndig (Sandvik), idet "det dog [maa] bemærkes, at den norske Dommers Sagkundskab i musikvidenskabelige Kredse forsynedes med et stort Spørgsmaalstegn!". Hetsch peger dermed på det urimelige i, at Abrahamsen på den ene side ikke fik mindst fire stemmer ud af de syv afgivne, og på den anden side at han blev valgt af det mest usagkyndige mindretal. Han anbefaler kraftigt en ændring af reglerne for sammensætningen af sådanne komitéer, for til slut at affyre følgende svada om konkurrencen:

> [...] den forkastelige Episode fra forleden, da man oplevede det Særsyn, at Ingen var i Tvivl om, at alle tre Konkurrenter var kvalificerede til

---

145 Den af samtlige otte dommere signerede genpart af indstillingen, 22.2.1924; RA, KUA, journal-nr. 213/1923. Den fulde ordlyd af indstillingen er gengivet i *Musik*, 8/4, 1924, s. 48-49. Indstillingen afsluttes med en slags mindretalsindsigelse, dog ikke imod selve afgørelsen, men imod emnet for den sidste forelæsning. Krohn havde her foreslået emnet "Hvad er Melodi?", hvilket imidlertid ikke vandt tilslutning.

146 *Musik*, 8/4, 1924, s. 49.

147 *Jyllandsposten*, 27.2.1924 (Gustav Hetsch).

den ledige Universitetsstilling, medens Alle var paa det Rene med, at Halvdelen af Dommerkomitéen *ikke* var kompentent til at bedømme Konkurrenterne.[148]

I *Musik* fremfører Godtfred Skjerne også en voldsom kritik af 'systemet', som under alle omstændigheder – også selvom "Logiken havde lidt Skibbrud indenfor Murene" – burde have nøjedes med at offentliggøre det endelige resultat og ikke den forudgående votering:

> [...] det er ikke destomindre noget af en Hensynsløshed overfor den nye Docent og lidet befordrende for hans og Lærestolens almindelige Prestige ved denne Aabenmundethed at vække offentlig Diskussion om Værdien af de paa ham afgivne Stemmer. Er man overhovedet naaet til Enstemmighed [...] burde man have holdt de forskellige Afstemningsstadiers dissentierende Vota indenfor Komitéens egne Rammer eller ialfald have fortiet Navnene paa deres Ophavsmænd ikke mindst under Hensyn til Sagkunskabens højst mangelfulde Repræsentation blandt Dommerne.[149]

Det er betegnende, at hverken Hetsch eller Skjerne så meget som antyder, at de hellere havde set en anden af de tre valgt – deres kritik går udelukkende på det proceduremæssige –, og *Musiks* 'autentiske' fremstilling afrundes derfor meget passende med en rapport fra Abrahamsens tiltrædelsesforelæsning den 3. april.[150]

Yderligere kritik og spekulationer leveredes af blandt andre Thorvald Kornerup, som i et indlæg med titlen "Musikkonkurrencens Konsekvens" sætter fingeren på den måske væsentligste anke imod valgproceduren, nemlig overskridelsen af den blandt andet for rigsdagsvalg gældende regel om, at den valgte altid bør have *mindst* halvdelen af de afgivne stemmer. Desuden gennemgår han tre helt andre udfald af stemme-afgivningen, som ville været opstået, dels hvis de tre "Ikke-Historikere" (dvs. de mindst kompetente) havde fulgt dekanens rimelige beslutning om ikke at stemme, dels hvis de fire "Historikere" (dvs. de mest kompetente) havde haft tungere vejende stemmer end de øvrige. I alle tre til-

---

148 *Ibid.*

149 *Musik*, 8/4, 1924, s. 50; jf. *Musik*, 8/5, 1924, s. 69.

150 Jf. *Musik*, 8/3, 1924, s. 41. Blandt tilhørerne ved forelæsningen var Hammerich, som efter at have modtaget rosende ord fra Abrahamsen rejste sig og bl.a. udtalte, at "det morede mig at være med ved Konkurrencen. Det var kun vanskeligt at vælge mellem Deltagerne, *for de var saamænd lige gode allesammen!*"; *Musik*, 8/4, 1924, s. 50; jf. *Nationaltidende*, 4.4.1924, og *Berlingske Tidende*, 4.4.1924.

fælde figurerer Knud Jeppesen som taber, og i to af tilfældene ville udfaldet have kaldt på bundet omvalg, ifald reglerne havde været anderledes.[151]

Jeppesens nederlag

Den akademiske løbebane havde i særdeleshed vist sig fra sin lunefulde side, retfærdigheden var forblevet et fjernt ideal og Jeppesen dermed forbigået. Fra Wien modtog Jeppesen en god uges tid efter konkurrencens afslutning følgende brev fra en bestyrtet og uforstående Guido Adler, med hvem Jeppesen gennem flere år havde haft nær kontakt:

> Lieber Freund!
>
> Sehr betrübt u[nd] erstaunt über die ausführliche Nachricht, die ich eben von A.H. erhalte. Wie ist dies gekommen? Haben Sie wirklich im Vortrag versagt? Haben Sie frei vorgetragen? Waren Sie aufgeregt oder übermüdet? Vielleicht kommt die Anstellung später. Für uns bleiben Sie der vortreffliche Charakter, der tüchtige Forscher, der beliebte Lehrer, der gute Mensch [...].[152]

Allerede midt i januar havde Adler skrevet til Jeppesen og givet ham en kort vurdering af de tre udenlandske medlemmer af dommerkomitéen: "Ich bin bereit an Norlind u[nd] Krohn [...]. Sandvik kenne ich nicht, [...]". Han tilbyder endog at søge yderligere oplysninger om Sandvik, hvis Jeppesen er interesseret – "Denn Vorsicht schadet nicht" som Adler formulerer det[153] –, og flere andre breve viser tydeligt, at Jeppesens skæbne har ligget Adler på sinde.[154]

---

151 Thorvald Kornerup: "Musikkonkurrencens Konsekvens"; *Musik*, 8/3, 1924, s. 39-40.

152 Brev fra Guido Adler til Knud Jeppesen, 1.3.1924; KB, Håndskriftafdelingen, 1974/105. Adler havde sammen med Robert Lach været opponent ved Jeppesens disputation ved Wiens Universitet i 1922, og Jeppesen havde forfattet afsnittet "Dänen" til Adlers *Handbuch der Musikgeschichte*, som udkom netop i 1924. "A.H." kan næsten kun være Angul Hammerich, som Adler havde jævnlig kontakt med.

153 Brev fra Guido Adler til Knud Jeppesen, 14.1.1924; *ibid.*

154 Bl.a. brevkort fra Guido Adler til Knud Jeppesen, 21.1.1924, og brev fra Adler til Jeppesen, 28.2.1924; *ibid.* Allerede to år før konkurrencen skriver Adler følgende til Hammerich: "[...] Ihren Schuler Magister Jeppesen kenne ich sehr gut – er ist ein vortrefflicher Forscher u[nd] selbständig denkender Mann, von dem das Beste zu erwarten ist. Ich setze grosse Hoffnungen in ihm. Er macht Ihren alle Ehre!"; brevkort fra Guido Adler til Angul Hammerich, 18.2.1922; KB, Ny Kgl. Samling, 4980-4°.

Fra de hjemlige musikforskere skortede det efterfølgende heller ikke på medfølende tilkendegivelser, men samtidig lagdes der ikke skjul på, at Jeppesen selv måtte bære ansvaret for afgørelsens ugunstige udfald. Dagen efter konkurrencens afslutning, indleder Thorvald Kornerup et længere brev til Jeppesen således:

> Maaske har min Mening ingen Betydning for Dem; men derfor kan den godt være rigtig; det var mest i Deres 3die Forelæsning, at De tabte Slaget. Mange havde følt det under de 2 første, men vidste det under den 3die.[155]

At dømme ud fra såvel avisernes beretninger som de til Jeppesen personligt stilede breve er det altså højst tvivlsomt, om udfaldet vil være blevet anderledes selv med en anden sammensætning af dommerkomitéen. Spekulationer i så henseende er naturligvis futile, men ikke desto mindre foreligger der skriftlige vidnesbyrd fra netop de to personer, som under lidt andre omstændigheder kunne have været medlemmer af komitéen og dermed måske ville have kunnet ændre sagens – og dermed dansk universitetshistories – gang.

I lighed med Hammerich og Kuhr skulle også det tredje medlem af den oprindelige bedømmelseskomité, Rudolph Bergh, have været medlem af konkurrencekomitéen, men som nævnt blev han forhindret på grund af langvarig sygdom.[156] At dømme ud fra Berghs tidligere citerede brev til Carl Nielsen kan der ikke herske nogen tvivl om, at Berghs grundlæggende sympati lå hos Jeppesen, men heller ikke han kan helt skjule en vis skepsis over for Jeppesens præstation:

> Kjære Dr. Jeppesen!
>
> De kan jo tænke Dem, at jeg blev overmaade skuffet over Udfaldet af Konkurrencen; det gjør mig ondt baade for Dem og for Stillingen, at De ikke fik den, selv om jeg anser Dr. Abrahamsen for en dygtig og kundskabsrig Mand. Men der er, troer jeg, mere "Fut" i Dem, og det er godt for de Studerende.[157] Nu maa vi haabe paa, at det bliver til Alvor med det jydske Universitet. Var De ikke lidt udfordrende i Deres sidste Forelæsning? (De havde jo Ret i hvert Ord!). [...]
>
> Venlig Hilsen! Deres hengivne Rudolph Bergh.[158]

155 Brev fra Th. Kornerup til Knud Jeppesen, 22.2.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer.

156 Jf. s. 84. Bergh døde den 8. december 1924.

157 Bergh må nødvendigvis mene de studerende på konservatoriet.

158 Brev fra Rudolph Bergh til Knud Jeppesen, 23.2.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer.

Jeppesens mest trofaste støtte, Thomas Laub, ville helt sikkert også have forsøgt at gøre sin – i reglen stærktformulerede – mening gældende til fordel for Jeppesen, ifald han havde haft sæde i komitéen. Hans trøstende ord til Jeppesen består imidlertid mest af en negativ karakteristik af Abrahamsen og Krogh. Jeppesens sidste forelæsning omtales overhovedet ikke og han giver ikke udtryk for nogen egentlig uretfærdighed i afgørelsen:

> Kære J.
>
> Mit hjærte er med Dem – men alligevel ikke nedtrykt. For ulykken er da ikke så stor for den der ser "sejrens palme" vinke ved banens ende. Det er da endelig ikke staten og dens anstalter der uddeler palmer. Det har jeg halvhundredårig erfaring for. "Så la'r vi konen beholde sine appelsiner," – i dette tilfælde en temmelig sur. Men det glæder mig dog at det ikke blev den oppustede, saftløse, tørre der ikke engang er sur. Den sure kan måske modnes lidt, den visne aldrig.
>
> Deres ThL.[159]

Laubs allusioner til Krogh og Abrahamsen virker lidt farvede. Mens Abrahamsen måske nok kan karakteriseres som en anelse sur, er der – at dømme ud fra beretningerne fra de tre forelæsningssessioner – intet, der tyder på, at Torben Krogh fremstod som hverken saftløs eller vissen.

Det senest daterede brev fra Laub til Jeppesen, som findes i Knud Jeppesen Samlingen på Statsbiblioteket, tilhører egentlig kategorien af mere indforståede meningsudvekslinger de to imellem:[160]

> 14 Marts.
>
> Kære K.J.
>
> Jeg har tænkt en del på vor samtale. Får jeg held, d.v.s. finder jeg en synsmåde som jeg ikke har afbrugt, og et udgangspunkt som passer laver jeg noget. Men hos mig går alt sligt langsomt, for jeg er ikke født fortæller. – Så må jeg forresten bestemt protestere mod det De sagde: at jeg, hvis jeg ikke skrev, var "forræder mod sandhed og ret"! Jeg har tydeligt sagt hvad jeg anså for ret, både m.h.t. personer og m.h.t. sag. Jeg har sagt det offentlig og privat, til venner og fjender, ved alle lejligheder. At det der skete, var mod mit ønske, ved alle. Skulde jeg nu blive ved at gentage dette, vilde jeg være som en arrig kvinde der bliver ved at skælde ud, fordi hun ikke fik sin vilje, – eller som en arrig køter der forfølger vejfarende med gøen langt ud af landsbyen.

159 Brevkort fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, poststemplet 22.2.1924; *ibid.*; her gengivet uforkortet.

160 Jf. note 111.

> Dermed gavner jeg hværken sag eller person. De véd, at hvor jeg tror der er lejlighed dertil, vil jeg ikke undlade at gøre det, hverken af dovenskab eller af fejghed. Så De har ingen ret til den slags ord. Deres undskyldning må være den, at De, hvad man let kunde se, i høj grad var nervøs ophidset. Der kommer vel en roligere tid; så vil De indsé, at der kan gives tilfælde, hvor to mænd kan se ganske forskelligt på den samme sag, – og dog være hæderlige begge to!
>
> Hermed brevet og kritikken. Det første var jo nydeligt. Krog[h]s bog må jeg bede om at beholde lidt, for det tilfældes skyld at jeg skal skrive en artikel. Den flyder jo som smæltet smør. Den har fået mig til at tænke på et ord som gl. Rørdam engang sagde om en vis slags præster: "De vil jo ingenting." Når jeg er færdig lægger jeg den ind på konservatoriet.
>
> Deres ThL.[161]

Ordlyden taget i betragtning har den nævnte samtale formodentlig drejet sig om konkurrencen, og noget kunne tyde på, at Jeppesen har ladet sine frustrationer gå ud over Laub. Der er flere uklarheder i brevet, og hvilket brev og hvilken kritik, der er tale om, vides ikke. Jeppesen har muligvis bedt Laub om at skrive et kritisk indlæg vedrørende konkurrencen ("Får jeg held, [...] laver jeg noget"), og til slut nævnes en artikel om Kroghs disputats som noget, Laub overvejer.

Om det er på Jeppesens anmodning eller ej vides ikke, men i *Musiks* maj-nummer bringer Laub ikke desto mindre et indlæg med titlen "Efter Slaget", som dels former sig som en form for anmeldelse af Kroghs afhandling – og dermed i en vis grad modsvarer Laubs to foregående anmeldelser –, dels indeholder en række betragtninger over konkurrencen; Jeppesen nævnes – og roses – først og sidst, men til selve forløbet af konkurrencen og den deraf følgende afgørelse forholder Laub sig fortsat neutral:

> Når man har lidt et nederlag – sådan som vi har, vi der ventede at se Jeppesen beklæde den lærestol ved det danske universitet, – går der gærne en tid, hvor man ligger som bedøvet efter skuffelsen. [...]
>
> Forresten har jeg endnu ikke truffet på nogen der virkelig forstår sig på tingene, som ikke har indrømmet at hans bog langt overgår de andres. Hans forelæsninger ved konkurrencen var ikke særlig heldige, stærkt prægde af eksamens-tilfældighederne, og noget ujævne. Et finere øre måtte dog opdage, at han er adskilligt rigere på selvstændige tanker end de to andre.[162]

---

161 Brev fra Thomas Laub til Knud Jeppesen, poststemplet 14.3.1924; SB, KJS, ukatalog. papirer; her gengivet uforkortet.

162 Thomas Laub: "Efter slaget"; *Musik*, 8/5, 1924, s. 60, 62.

Hans kritik går derimod på universitetets beslutning om overhovedet at afholde konkurrencen – Laub mener, at man i stedet for kunne have sendt de tre ansøgeres disputatser til sammenlignende bedømmelse hos fx Guido Adler eller Peter Wagner og så ladet deres vurdering afgøre sagen – samt på især Krogh:

> Dr. Krogh er den lærde, den der véd meget. Ikke for det, de to andre véd sikkert ligeså meget, men deres viden gør sig ikke så stærkt gældende, fordi den ikke hos dem som hos ham er formålet. [...] Selv om jeg altså ikke bryder mig om den Kroghske lærdoms-videnskab, må jeg dog i høj grad indrømme den ret til at være. Flertallet ønsker den, og flertallet bør have sine repræsentanter. Det var jo tydeligt ved konkurrencen at dr. K. var "favorit". [...] Så sandt som vox populi er vox Dei, – og der er jo noget om det, – så sandt burde K. være docent. Enhver stor menighedskres bør have den præst den ønsker – og fortjæner.[163]

Hvis Jeppesen havde forventet en form for offentlig genoprejsning fra Laubs pen, fik han den her – men kun indvævet i mere generelle betragtninger og ikke i stil med 'en arrig kvinde der bliver ved at skælde ud, fordi hun ikke fik sin vilje'.

Jeppesen tog selv, hvad der synes at være det sidste ord i sagen. Noget kunne tyde på, at han først fik kendskab til Gustav Hetschs meget kritiske udtalelser om den sidste forelæsning, da de – efter den oprindelige offentliggørelse i *Jyllandsposten* den 27. februar – blev gengivet i *Musiks* april-nummer.[164] I Samme blads juni- og juli-nummer får han under alle omstændigheder – som den eneste af de i alt ni konkurrenceforelæsninger – publiceret teksten i sin helhed,[165] med direkte reference til Hetschs kritik:

> I anledning af forskellige Misforstaaelser, der synes at herske med Hensyn til den sidste af mine Prøveforelæsninger ved Musikkonkurrencen [...], Misforstaaelser, der ogsaa har fundet Vej til dette Blad (Cf. Gustav Hetsch' Artikel [...] i "Musik"s Aprilnummer [...]), har jeg for større Klarheds Skyld og for om muligt at forebygge yderligere Misforstaaelser anmodet "Musik" om at optage nævnte Forelæsning, der nedenfor følger, Ord til andet, som den lød ved Konkurrencen.[166]

Offentliggørelsen af forelæsningsteksten samt Laubs indlæg i *Musik* hører til de absolut sidste dønninger efter konkurrencen.

---

163 *Ibid.*, s. 60-61.

164 Jf. note 141.

165 Jf. note 115.

166 Jeppesen: "Musikomvæltningen [...]"; *Musik*, 8/6, 1924, s. 76.

Gassen var på det tidspunkt sivet ud af ballonen, og alle involverede – aktive såvel som mere tilskuende – var vendt tilbage til hver sit. At begivenheden dog holdtes i nogenlunde frisk erindring og i visse situationer kunne anvendes til lidt af hvert, vidner en – konkurrencen helt uvedkommende – dagbladsdisput fra foråret 1927 om.

Efter en opførelsen af Händels oratorium "Samson" i Musikforeningen den 25. april følte Jeppesen "Trang til at gøre Indsigelse mod den afgjort ubillige og lidet retfærdige Bedømmelse, flere af vore ledende Dagblade gør sig skyldige i hvad denne Koncert og særlig dens Leder Chr. Christiansen angaar".[167] Der udviklede sig herefter en mindre disput mellem Jeppesen og Axel Kjerulf, og i diskussionen om, hvilke kvalitetskrav man kan stille til det danske musikliv, anførte Kjerulf bl.a., at

> Naar Dr. Jeppesen ser saa fordringsløst paa disse "danske Forhold", hvordan kan han saa egentlig have tænkt sig Muligheden af at blive Musik-Professor ved Universitetet? Han blev det ikke, men *hvis* det nu ikke var blevet Professor Abrahamsen, men ham ... Vilde saa ogsaa *det* have været godt – efter danske Forhold![168]

Jeppesen replicerede:

> Hvad Hr. Kjerulf endelig [...] bemærker om mig i mit Forhold til Musikprofessoratet, er Sagen ganske uvedkommende og for øvrigt ikke egnet til Debat. Sligt kan eventuelt tjene som Stof for Sladrekællinger, ikke for Mænd.[169]

Og meningsudvekslingen sluttede med Kjerulfs bredside:

> [...] og hvad Sladderen angaar maa jeg tilstaa, det ikke et Øjeblik faldt mig ind, der var noget indiskret i at bemærke, at Dr. Jeppesen ikke blev Professor. Jeg troede, det for længst var sivet ud.[170]

---

167 *Politiken*, 27.4.1927 (Knud Jeppesen). Dagen forinden havde *Politiken* bragt to indlæg, af hhv. "Ax. K." [Axel Kjærulf] og "H. S." [Hugo Seligmann], som skarpt kritiserede både den pågældende koncert og Musikforeningen generelt. Carl Nielsen var på dette tidspunkt af helbredsmæssige årsager fratrådt som dirigent for Musikforeningen, hvorfor denne sæsons to sidste koncerter blev dirigeret af Christian Christiansen; Niels Krabbe: "Ebbe Hameriks påståede korrumpering af Carl Nielsens første symfoni eller Om nytten af kildestudier"; *Fund og Forskning*, 39, 2000, s. 136.

168 *Ibid.*, 28.4.1927 (Axel Kjerulf). Docenturet var på dette tidspunkt blevet omdannet til et ordinært professorat.

169 *Ibid.*, 1.5.1927 (Knud Jeppesen).

170 *Ibid.*, (Axel Kjerulf).

Tre år efter sagens afslutning var konkurrencen altså ikke glemt af offentligheden. Og i lige så høje grad som Abrahamsen fremstod som vinderen, indtog Jeppesen rollen som taber.

Selv så sent som i 1930, da Carl Nielsen efter en genlæsning af Jeppesens disputats sender forfatteren endnu et overordentligt rosende brev, virker det nærmest, som om der stadigvæk er behov for nogle trøstende og opmuntrende ord til Jeppesen:

Damgaard, Fredericia
15 - VI - 30

Kære Knud Jeppesen!

Igaar blev jeg paany færdig med Studiet af Deres "Palæstrinastil" og saa maa jeg takke Dem. Mon der overhovedet i Verden er skrevet noget bedre eller betydeligere Værk om et hvilketsomhelst musikalsk Problem? Jeg tvivler derom; thi her har begge Sider af Sagen: Kunsten og Videnskaben paa det skønneste og mest indtrængende forbundet sig til et Tredie, som jeg ikke ved Navn for. – Jeg har i de sidste to Maaneder daglig tænkt paa Dem og er blevet beriget og belært af Deres enestaaende Arbejde, og nu tror jeg nok min Tak til Dem er nogenlunde funderet. Thi det er jo ikke Ros og Anerkendelse vi bryder os om, jo – alligevel – men den skal være gennemtrængt af Forstaaelse. Forstaaelse bliver paa den Maade den eneste vaskeægte Anerkendelse. –

Som jeg sagde, har jeg tænkt hver Dag paa Dem – fordi det maatte jeg jo, naar jeg daglig læste i Bogen – og saa er jeg ogsaa kommen til det Resultat, at jeg vilde slet ikke kunne lide om De nu sad som Professor ved vort Universitet. Billedet af Dem og Deres Aand vilde for mig blive forrykket, fordrejet; officielt, ufrit dagligdags, indrulleret og uklart svømmende i – alt det.

Nu staar De som en mejslet og gennemciceleret Skikkelse, i frit kunstnerisk Lys.

Jeg længes nu efter at læse Deres Kontrapunkt-Lære,[171] skøndt jeg bilder mig ind at jeg gennem Palestrinabogen allerede nøjagtigt ved hvordan den er. Et er sikkert: Det bliver et glimrende Værk. Hvor jeg nu kan vide det? Svar: Knud Jeppesen: "Palestrinastil med særligt Henblik paa Dissonansbehandlingen".

Undskyld at jeg saadan i Hastværk sender Dem disse Linier, saa jasket skrevet. Hilsen til Dem og Deres Hustru fra Deres Hengivne

Carl Nielsen.[172]

---

171 Et par måneder senere har Carl Nielsen modtaget Jeppesens *Kontrapunkt (Vokalpolyfoni)* (København 1930) og skriver begejstret til Jeppesen: "Det var dog en stor Overraskelse at holde Bogen i sin Haand og nu er jeg naturligvis øjeblikkelig paa Hovedet i den! Og jeg glæder mig rigtigt til at gaa den grundigt igennem, paa samme Maade som sidst – Palæstrinabogen. [...]"; brev fra Carl Nielsen til Knud Jeppesen, 26.8.1930; KB, Carl Nielsen Arkivet, I.A.c.

172 Brev fra Carl Nielsen til Knud Jeppesen, 15.6.1930; *ibid.*; her gengivet uforkortet.

Hvad der siden skete

Musikkonkurrencen var en i mange henseender enestående begivenhed,[173] fordi dens egentlige årsag også var enestående, nemlig at tre jævnaldrende, unge musikforskere, som havde erhvervet doktorgraden i udlandet (tvunget af omstændighederne ved Københavns Universitet) og bevist deres evner som universitetslærere, og dermed alle var fuldt kvalificerede, søgte den ledigblevne stilling efter Angul Hammerich. I ugerne efter konkurrencens afslutning afvikledes nogle hertil relaterede formelle sager, som for fuldstændighedens skyld kort skal omtales.

Dommerkomitéen var som nævnt enige om, at de tre kombattanter alle var fuldt kvalificerede til stillingen, og enigheden strakte sig længere end som så. Da Det filosofiske Fakultet henvendte sig til Undervisningsministeriet for – på basis af de i udlandet erhvervede doktorgrader – også at få tildelt den danske doktorgrad til Abrahamsen, Jeppesen og Krogh – hvilket ved kongelig resolution skete den 18. april 1924 –, var det netop "foranlediget af de [...] vedlagte Henvendelser fra samtlige Medlemmer af Dommerkomiteen ved den nylig afsluttede Konkurrence om Docenturet i Musikvidenskab".[174]

De tre hidkaldte dommere fra udlandet, Krohn, Norlind og Sandvik, blev også hædret for deres indsats, idet dommerkomiteens formand, dekan Aage Friis, umiddelbart efter konkurrencens afslutning afgav en anmodning til Undervisningsministeriet, "om det under Hensyn til Sædvane ved lignende tidligere nordiske Universitetskonkurrencer ikke maatte være paakrævet, at de tre fremmede Dommere fik tildelt danske Ordener som Anerkendelse af deres Virksomhed".[175]

Universitetet stod tilbage med regningen – og en ikke ubetydelig sådan. Allerede i løbet af januar ansøgte fakultetet om en efter tidens målestok betragtelig sum penge til afholdelse af konkurren-

---

173 En lignende konkurrence har aldrig siden været på tale inden for dansk musikvidenskab.

174 Brevudkast fra Det filosofiske Fakultet til Undervisningsministeriet, 28.3.1924; RA, KUA, journal-nr. 164/1924; jf. *Aarbog*, 1923-24, s. 109.

175 Brev fra Det filosofiske Fakultet til Undervisningsministeriet, 27.2.1924 (fejlagtigt dateret 27.2.1923); RA, KUA, journal-nr. 213/1923.

cen, nærmere bestemt 2400 kr., hvilket Undervisningsministeriet bifaldt, idet man dog bemærkede, "at da Udgiften til den medicinske Professorkonkurrence i afvigte Efteraar kun beløb sig til ca. 1400 Kr., maa Ministeriet gaa ud fra, at det af det filosofiske Fakultet til den forestaaende Konkurrence anslaaede Beløb paa 2400 Kr. i nogen Grad maa kunne reduceres".[176] Der blev dog i stedet for tale om en kraftig forøgelse af beløbet, idet udgifterne i forbindelse med tilkaldelsen af de tre udlændinge, Krohn, Norlind og Sandvik, alene beløb sig til næsten 2400 kr. Hertil kom en middag på Hotel d'Angleterre til 525 kr., og diverse andre udgifter – herunder leje af Jeppesens fortepiano samt "Biler, [...] Cigarer, Cigaretter" – til ca. 350 kr.,[177] hvorfor ministeriet "efter Omstændighederne" til sidst måtte godkende, "at der paa forventet Tillægsbevilling [...] for Finansaaret 1923-24 afholdtes et Beløb af ialt 3273 Kr. 70 Øre til Dækning af Udgifterne ved Konkurrencen om Docenturet i Musikvidenskab eller 873 Kr. 70 Øre udover det [...] til Raadighed i saa Henseende stillede Beløb".[178]

For de tre hovedpersoner fik konkurrencen afgørende betydning for deres videre levnedsløb. Den vindende part stod med fast universitetsgrund under fødderne, mens der for de to andres vedkommende gik hhv. 22 år og 25 år, inden de kunne indtage tilsvarende stillinger.

Omtrent samtidig med, at Erik Abrahamsen udnævntes til docent i musikvidenskab, blev det muligt at tage bifagseksamen i det nyoprettede fag *sang* (ombenævnt til *musik* i 1934).[179] Bredden og omfanget af Abrahamsens undervisningsforpligtelser blev derved så store, at docenturet allerede i 1926 omdannedes til et ordinært professorat i musikvidenskab[180] – det første af sin art i Norden –, i hvilket Abrahamsen virkede til sin død i 1949.

Torben Krogh var i en lang årrække operainstruktør ved Det Kongelige Teater samt lærer og bibliotekar ved dets elevskole. Efter

176 Brev fra Undervisningsministeriet til Det filosofiske Fakultet, 14.2.1924; *ibid.*

177 Brev fra konsistorium til Undervisningsministeriet, 4.3.1924; *ibid.*

178 Brev fra Undervisningsministeriet til Det filosofiske Fakultet, 15.3.1924; *ibid.* Den omfangsrige journal nr. 213/1923 indeholder adskillige aktstykker vedrørende udgifterne til konkurrencen. Jf. i øvrigt *Aarbog*, 1923-24, s. 29.

179 Hovedfag i musik indførtes 1938; Schiørring: *Op.cit.*, s. 391.

180 Jf. *Aarbog*, 1925-26, s. 39-41.

Abrahamsens død søgte Krogh det ledigblevne professorat, som imidlertid kom til at henstå ubesat i en kortere årrække.[181] En af årsagerne hertil var, at Krogh i 1950 i stedet for indtrådte i et ekstraordinært professorat i operaens æstetik og historie for derefter i 1953 at overtage det nyoprettede professorat i teaterhistorie ved Københavns Universitet, hvor han virkede til sin afgang i 1966.[182]

Efter at have virket som vikar for Carl Nielsen var Knud Jeppesen i perioden 1920-47 lærer i musikhistorie og -teori ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium (fra 1932 endvidere medlem af bestyrelsen). Samtidig opretholdt han sit hverv som organist, først ved Stefanskirken i København og derefter i perioden 1932-47 ved Holmens Kirke. I 1946 opnåede han så den meget sjældent forekommende anerkendelse at blive kaldet til et universitetsembede, nærmere bestemt det første professorat i musikvidenskab ved Aarhus Universitet, i forbindelse med hvilket Det humanistiske Fakultetet slog fast, at

> Dr. Jeppesen saa afgjort er alle andre, der eventuelt kunde komme i Betragtning, overlegen, at en nærmere Granskning af hans Kvalifikationer i Forhold til andres maa anses for overflødig.[183]

Jeppesen havde nu fået "en Stilling som svarede til det jeg i min Ungdom havde anlagt min Fremtid paa",[184] og han var frem til sin afgang i 1957 en drivkraft både i den fysiske etablering af musikinstituttet og i konsolideringen af det helt nye universitetsfag, *musikvidenskab*.[185]

En nærmere redegørelse for Jeppesens videnskabelige karriere ligger uden for nærværende arbejdes rammer, men det er almindelig anerkendt, at Jeppesen som musikforsker opnåede en international anerkendelse som hidtil ingen anden dansk musikforsker. I sin nekrolog over Jeppesen er Jens Peter Larsens vurdering af sagen fra 1924 ikke til at tage fejl af:

---

181 Stillingen besattes 1954 med Nils Schiørring; Schiørring: *Op.cit.*, s. 396.

182 F.J. Billeskov Jansen: Nekrolog over Torben Krogh; *Festskrift udgivet af Københavns Universitet i anledning af universitetets årsfest november 1970*; København 1970, s. 199-204.

183 "Aarsberetning 1946-47"; *Acta Jutlandica. Aarsskrift for Aarhus Universitet*, XIX, 4, 1947. København 1947, s. 35.

184 Jf. det indledende citat, s. 54.

185 Jf. Søren Sørensen: Nekrolog over Knud Jeppesen; *Aarhus Universitet. Årsberetning*, 1973-74. Århus 1974, s. 29.

> Når man har fulgt udviklingen gennem årene, der fulgte, er det ikke svært at se, at det var en fejlvurdering, at Jeppesen ikke blev den foretrukne. Det burde vel egentlig have været muligt for dommerkomiteen allerede i 1924 at skønne, at Jeppesens disputats lå på et så højt plan, at den alene burde have afgjort sagen.[186]

Betragtninger over, hvorledes udviklingen ved både Københavns Universitet og senere Århus Universitet ville have formet sig, hvis man dengang i 1923-24 ikke havde 'fejlvurderet' Jeppesen, er i sagens natur formålsløse.[187] Abrahamsen, Krogh og Jeppesen har hver især tegnet en personlig profil inden for dansk musikforsknings historie og dermed på meget forskellig måde været medvirkende til disciplinens udvikling i løbet af det 20. århundrede.

For Jeppesens vedkommende sluttede sagen dog nok aldrig helt, hvad det brev, som nærværende artikel blev indledt med – skrevet 10 år efter Jeppesens afgang fra universitetet og mere end 40 år efter musikkonkurrencen i 1924 – klart vidner om. Brevet er samtidig den omtrent eneste kilde, som lader os få et indblik i Jeppesens personlige oplevelse af hele sagen. I de offentligt tilgængelige samlinger[188] har det ikke være muligt at finde fx andre breve fra Knud Jeppesens hånd, som tilsvarende de øvrige breve – herunder Abrahamsens – kunne kaste yderligere lys over begivenhederne og det bagvedliggende kulissespil. Så selvom sagen med denne beretning forhåbentlig er blevet fyldestgørende belyst, og

---

186 Jens Peter Larsen: Nekrolog over Knud Jeppesen; *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Oversigt over Selskabets Virksomhed Juni 1974-Maj 1975*, København 1975, s. 82-83. Jens Peter Larsen, som 1945 var indtrådt i det nyoprettede andet musikprofessorat ved Københavns Universitet, oplyser tillige (s. 84-85), at han ved Abrahamsens død, dvs. kun få år efter Jeppesen var blevet professor i Århus, forsøgte at få tilslutning til en kaldelse af Jeppesen til stillingen efter Abrahamsen, hvilket imidlertid ikke lykkedes: "Det var beklageligt, at det ikke blev muligt at rette *den fejl, der var sket i 1924*, men Jeppesen fik til gengæld sit institut og fik en række gode år i Aarhus" (min fremhævning).

187 Jens Peter Larsen anfører, at det muligvis var "en god skæbne", at Jeppesen ikke blev pålagt de meget tunge arbejdsbyrder, som fulgte med opbygningen af et nyt studium på Københavns Universitet, men derimod i højere grad kunne hellige sig forskningen; *ibid.*, s. 83. At virkeligheden nok var knap så udpræget positiv, fremgår af den tale, som Jeppesen i 1947 holdt ved sin afsked med konservatoriet, hvor han bl.a. udtaler: "Jeg har i Aarenes Løb samlet saa meget videnskabeligt Materiale, som jeg endnu ikke har naaet at faa bearbejdet; og som min Tilværelse i København med dens Splitt[e]lser vanskeligt vilde kunne levne mig Tid til. Og jeg skulde jo gerne naae det, medens det endnu er Dag. I Aarhus vil jeg kunne koncentrere mig om dette Arbejde og forhaabentlig naae til at give det en nogenlunde afrundet Form"; notesbog med påtegningen "Afskedstale ved Det kgl. da. Musikkons. 18/10 1947"; SB, KJS, ukatalog. papirer.

188 Jf. s. 56.

selvom en meget stor del af kilderne har retning hen mod dens hovedperson, og vel derved i en vis forstand spejler Jeppesen i sin samtid og sin faglige omgangskreds, så eksisterer der – ud over de rent faglige og formelle skriftlige sagsakter – næsten ingen udsagn fra Knud Jeppesen selv, udsagn som kunne have ladet personen bag hovedpersonen træde tydeligere frem.